

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR-4113-001-04/2014

D/14/505

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/505 – Gospodarka finansowa Lasów Państwowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	Kontrolę, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ¹ , przeprowadzili: – Grzegorz Fikus, młodszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89778 z dnia 28 maja 2014 r., – Jerzy Bazylewicz, główny specjalista kontroli państwowej upoważnienie do kontroli nr 88770 z dnia 10 lipca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Wołów, ul. Leśna 37, 56-100 Wołów (dalej: „Nadleśnictwo”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Adamczak, Nadleśniczy Nadleśnictwa Wołów (dalej: „Nadleśniczy”) (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W latach 2011-2013 sytuacja finansowa Nadleśnictwa była stabilna, na co wskazują wysokie wskaźniki płynności i rentowności, jak również wysoki (pomimo nieznacznego spadku w 2013 r.) poziom kapitału obrotowego. Suma bilansowa systematycznie rosła, dzięki nakładom ponoszonym na przebudowę, budowę i zakup środków trwałych. W kontrolowanym okresie Nadleśnictwo wykazywało zyski ze sprzedaży. Wskazać jednak należy, że istotną część wyniku finansowego netto stanowiła nadwyżka otrzymanych dopłat na wyrównanie niedoborów z Funduszu Leśnego nad faktycznymi niedoborami na działalności leśnej, która wyniosła w 2011 r. 2.285,0 tys. zł (40,5% zysku netto za ten rok), w 2012 r. 1.056,2 tys. zł (56,1% zysku netto za ten rok), natomiast w 2013 r. 1.041,6 tys. zł (64,4% zysku netto za ten rok).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Podstawą oceny ogólnej były pozytywne oceny cząstkowe, sformułowane w odniesieniu do działań w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej, a także związane z wydatkowaniem środków w związku z prowadzoną działalnością, planowaniem i wykorzystaniem środków Funduszu Leśnego, oraz sytuacją majątkowo-finansową.

Rezultatem przeprowadzonych badań kontrolnych są jednakże uwagi dotyczące: **[1]** niezgodnej z ustalonym harmonogramem realizacji umów sprzedaży drewna, tj. dostarczania go z wyprzedzeniem; **[2]** występowania drzewostanów przekraczających wiek rębności przyjęty dla nich w Planie Urządzenia Lasu (dalej: PUL lub Plan); **[3]** realizacji umów sprzedaży drewna pozyskanego przez Nadleśnictwo w wyniku przejęcia praw i obowiązków kontrahenta, wynikających z zawartych umów pomiędzy Spółką – nabywcą drewna a Dyrektorem Regionalnej

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.; dalej: *ustawa o NIK*.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu (dalej: „DRDLP”) i Nadleśnictwem przez Zakład Usług Leśnych we Wrocławiu; [4] otrzymania środków z Funduszu Leśnego na wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej za lata 2011-2013 (uwaga ta nie wpływa jednak na ocenę Nadleśnictwa w tym zakresie, ponieważ postępowano zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych – dalej: „DGLP”); [5] nieuwzględniania wartości gruntów Skarbu Państwa w księgach rachunkowych oraz sprawozdaniach finansowych (bilansach) sporządzonych na dzień 31 grudnia lat 2011-2013; [6] ujęcia w księgach rachunkowych Nadleśnictwa amortyzacji scentralizowanej; [7] sprzedaży środka trwałego (lokalu mieszkalnego) przy zastosowaniu nieprawidłowej bonifikaty, czym naruszono art. 40a ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach³ (dalej: „ustawa o lasach”). Najwyższa Izba Kontroli zauważa przy tym, iż w wyniku kontroli wewnętrznej Nadleśnictwa działania na rzecz wyegzekwowania prawidłowej wartości sprzedaży, podjęte zostały jeszcze przed rozpoczęciem niniejszej kontroli.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Rzetelność działań w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej

1.1. Roczne plany pozyskania drewna ustalane były w oparciu o: [a] PUL, sporządzony dla Nadleśnictwa na lata 2005-2014, aneksowany decyzją Ministra Środowiska nr DL-Ipn-611-1/649/11/JŁ z dnia 5 stycznia 2011 r., [b] aktualne potrzeby wynikające ze stanu lasu (w tym: z konieczności porządkowania powierzchni leśnej po huraganie z 2009 r., ze skutków okiści⁴ z 2010 r., z powodzi i podtopień w latach 2010-2012), [c] występujące w 2013 r. potrzeby niezależne od Nadleśnictwa, związane z realizacją inwestycji pod nazwą „Domaszków – Tarchalice - odtworzenie naturalnej retencji przeciwpowodziowej doliny rzeki Odry, gm. Wołów”. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo zwiększało skalę pozyskania grubizny, i tak:

(a) w roku 2011 Nadleśniczy zwrócił się do DRDLP z prośbą o zwiększenie rozmiarów pozyskania o 20 000 m³. Masa ta dotyczyła pozyskania surowca pochodzącego ze szkód wyrządzonych przez huragan (2009 r.) oraz okiści (2010 r.). Przyczyną zaistniałej sytuacji była niedostępność części obszarów, na których znajdowały się wywroty i złomy ze względu na występujące w 2010 r. i 2011 r. powodzie i podtopienia. Wniosek, uzasadniony potrzebą wykonania cięć sanitarnych w celu usunięcia szkód, został zaakceptowany przez DRDLP, który wyraził zgodę na zwiększenie rozmiaru pozyskania grubizny drewna w Nadleśnictwie z 79,6 tys. m³ do 99,6 tys. m³;

(b) w roku 2012 Nadleśniczy zwrócił się do DRDLP z prośbą o zwiększenie rozmiaru pozyskania grubizny o 3 tys. m³, co dotyczyło pozyskania drewna w wyniku cięć sanitarnych powodowanych czynnikami biotycznymi oraz wahaniami poziomu wód powierzchniowych. Nadleśniczy uzasadniał konieczność wykonania prac także negatywnym wpływem podtopień, powodowanych przez populację bobra europejskiego oraz wystąpieniem intensywnych opadów deszczu. Wniosek został zaakceptowany przez DRDLP, który wyraził zgodę na zwiększenie rozmiaru pozyskania grubizny drewna w Nadleśnictwie z 74,0 tys. m³ do 77,0 tys. m³;

(c) w 2013 r. Nadleśniczy zwrócił się do DRDLP z prośbą o zwiększenie pozyskania grubizny drewna o łączną ilość 3,72 tys. m³, niezaliczoną w etat dziesięciolecia. Konieczność wykonania prac wynikała z zamierzeń inwestycyjnych związanych

³ Dz.U.2014.1153 j.t.

⁴ Śnieg przymarznięty do gałęzi, zwieszający się z niej w kształcie kiści.

z budową wału przeciwpowodziowego rzeki Odry (decyzja Nr 33/11 Wojewody Dolnośląskiego na realizację inwestycji przeciwpowodziowych pod nazwą: „Domaszków-Tarchalice - odtworzenie naturalnej retencji przeciwpowodziowej doliny rzeki Odry, gm. Wołów”).

W latach 2011-2013 Nadleśnictwo nie dokonywało zmian planów przychodów ze sprzedaży drewna. Wartość przychodów ze sprzedaży drewna na etapie planów finansowych określana była na podstawie wyników szacunków brakarskich i średnich cen sprzedaży za poprzedni okres z uwzględnieniem sytuacji na rynku zbytu.

W latach 2011-2012 ceny minimalne sprzedaży w obrębie grup nadleśnictw⁵ (w ramach sprzedaży ofertowej na Portalu Leśno-Drzewnym, dalej: „PLD”) ustalane były przez nadleśniczych i sankcjonowane decyzjami DRDLP. Podstawą ustalania cen drewna przez Nadleśniczego na kolejne lata (w okresach półrocznych) były: uwarunkowania na potencjalnym rynku zbytu oraz ceny za ostatni okres sprzedaży. Zgodnie z decyzją nr 31 DRDLP z dnia 21 listopada 2012 r., jako ceny do procedury ofertowej na 2013 r. przyjęto ceny średnioważone uzyskane w ramach internetowego przetargu ograniczonego na PLD na II półrocze 2012 r. Ceny ustalone na 2013 r. w porównaniu do cen ustalonych na I półrocze 2011 r. wybranego sortymentu⁶ wzrosły średnio: dla sosny o 6,45%, dla świerku o 13,33% oraz dla dębu 13,65% (w badanym okresie Nadleśnictwo nie ofertowało na PLD buka). Po wprowadzeniu cen na PLD przez administratora Nadleśnictwa, administrator Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu (dalej RDLP) kontrolował prawidłowość cen.

(dowód: akta kontroli str. 42-46, 47-65, 915, 918-922, 926-941)

1.2. Nadleśnictwo w latach 2011-2013 zrealizowało plan (z uwzględnieniem ww. zwiększeń dokonanych za zgodą DRDLP) pozyskania z drewna - grubizny (w tys. m³) w następujący sposób:

- rok 2011 (plan – 99,6 tys. m³, wykonanie – 99,69 tys. m³, tj. 100,09% planu),
- rok 2012 (plan – 77 tys. m³, wykonanie – 76,85 tys. m³, tj. 99,81% planu),
- rok 2013 (plan – 94,82 tys. m³, wykonanie – 94,05 tys. m³, tj. 99,19% planu).

(dowód: akta kontroli str. 47-65)

1.3. Nadleśnictwo w badanym okresie zrealizowało:

(a) odnowienie lasu (z wyłączeniem przebudowy): w 2011 r. na powierzchni 10,41 ha, ponosząc z tego tytułu koszty⁷ w wysokości 35 967,66 zł. W latach 2012-2013 nie realizowano odnowień i nie ponoszono z tego tytułu kosztów;

(b) przebudowę lasu: w 2011 r. na powierzchni 396,35 ha, ponosząc z tego tytułu koszty w wysokości 1 833 857,66 zł; w 2012 r. na powierzchni 352,78 ha, ponosząc z tego tytułu koszty w wysokości 1 472 697,71 zł; w 2013 r. na powierzchni 216,64 ha, ponosząc z tego tytułu koszty w wysokości 902 111,09 zł;

(c) zalesienia: w 2012 r. na powierzchni 0,61 ha, ponosząc z tego tytułu koszty w wysokości 1 685,55 zł.

W latach 2011 i 2013 nie realizowano zalesień i nie ponoszono z tego tytułu kosztów.

Projektowana powierzchnia zalesień i odnowień na lata 2005-2014, wg wskazań gospodarczych zawartych w PUL, wynosiła 3 040,14 ha. Wg stanu na koniec 2013 r. wykonana została na powierzchni 2 309,82 ha, stanowiącej 75,98% Planu, przy upływie 90% czasu analizowanego okresu. Nadleśniczy wyjaśnił, że niewykonanie odnowień było związane z brakiem występowania urodzaju nasion w rębniach

⁵ Nadleśnictwo w ramach trzech grup (Sudety, Wrocław, Bory) należy do grupy Wrocław.

⁶ Ceny za 1m³ drewna w I półroczu 2011 r. i na 2013 r.: WC01 So – 186 zł i 198 zł, WC01 Bk – 0 zł i 0 zł (w badanym okresie Nadleśnictwo nie ofertowało na PLD buka WC01), WC01 Św – 195 zł i 221 zł, WC01 Db – 271 zł i 308 zł.

⁷ Sadzonek i czynności.

złożonych z powodu m.in. uszkodzenia drzewostanów w wyniku huraganu, powodzi, okiści, które były tak duże, że Nadleśnictwo zmuszone było wystąpić o likwidację części drzewostanów nasiennych. Powodem była również konieczność wstrzymania cięć rębnych, głównie w rębni III – podstawowej w warunkach Nadleśnictwa, co spowodowały przyczyny niezależne, tj. konieczność porządkowania stanu sanitarnego lasu po huraganie z 2009 r., okiści z 2010 r., powodzi z 2010 r. i podtopień drzewostanów z 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 172, 235-239, 744-745)

1.4. Wg stanu na koniec 2013 r. struktura udziału powierzchniowego klasy wiekowej drzewostanów (nieobjętych ochroną rezerwatową) na terenie Nadleśnictwa była następująca: I klasa wieku (1-20 lat) – 3 117,45 ha, tj. 17,2% (w 2010 r. – 2 098,24 ha, tj. 12,72%), II klasa wieku (21-40 lat) – 2 743,17 ha, tj. 15,14% (w 2010 r. – 2 855,77 ha, tj. 17,31%), III klasa wieku (41-60 lat) – 4 444,25 ha, tj. 24,52% (w 2010 r. – 4 439,03 ha, tj. 26,9%), IV klasa wieku (61-80 lat) – 2 158,62 ha, tj. 11,91% (w 2010 r. – 2 178,1 ha, tj. 13,2%), V klasa wieku (81-100 lat) – 2 003,63 ha, tj. 11,06% (w 2010 r. – 1 529,19 ha, tj. 9,27%), VI klasa wieku (101-120 lat) – 990,63 ha, tj. 5,47% (w 2010 r. – 990,69 ha, tj. 6%), drzewostan starszy (>120 lat) – 1 061,19 ha, tj. 5,86% (w 2010 r. – 846,44 ha, tj. 5,13%), klasa odnowienia – 784,21 ha, tj. 4,33% (w 2010 r. – 678,5 ha, tj. 4,11%), klasa do odnowienia – 418,73 ha, tj. 2,31% (w 2010 r. – 481,88 ha, tj. 2,92%). Drzewostan w wieku przeszłorębnym zajmował obszar 586,64 ha, tj. 3,24% (w 2010 r. – 458,05 ha, tj. 2,78%).

Zasoby miąższości grubizny brutto na koniec 2013 r. (dla drzewostanów nieobjętych ochroną rezerwatową) wynosiły 4 568,748 tys. m³ (w 2010 r. – 4 466,170 tys. m³). Zasoby miąższości grubizny na koniec 2013 r. obejmowały drzewostany w: I klasie wieku – 24,858 tys. m³ (w 2010 r. – 20,920 tys. m³), II klasie wieku – 488,920 tys. m³ (w 2010 r. – 552,760 tys. m³), III klasie wieku – 1 356,375 tys. m³ (w 2010 r. – 1 389,020 tys. m³), IV klasie wieku – 724,555 tys. m³ (w 2010 r. – 761,770 tys. m³), V klasie wieku – 705,765 tys. m³ (w 2010 r. – 553,945 tys. m³), VI klasie wieku – 360,655 tys. m³ (w 2010 r. – 369,105 tys. m³), drzewostanie starszym – 400,410 tys. m³ (w 2010 r. – 341,340 tys. m³), klasie odnowienia – 200,145 tys. m³ (w 2010 r. – 180,165 tys. m³), klasie do odnowienia – 118,010 tys. m³ (w 2010 r. – 130,685 tys. m³), wieku przeszłorębnym – 189,055 m³ (w 2010 r. – 166,460 m³).

(dowód: akta kontroli str. 65-85, 2153-2154)

1.5. Drzewostany przekraczające wiek rębności (przyjęty dla nich w PUL) zajmowały 586,64 ha (3,24% powierzchni Nadleśnictwa⁸), a ich miąższość wynosiła 189 055 m³ grubizny brutto (4,14% miąższości ogólnej drzewostanów Nadleśnictwa).

Jak wyjaśnił i przedstawił w zestawieniach Nadleśniczy przyczynami funkcjonowania tych drzewostanów, tj. odstąpienia od ich użytkowania rębego było: **[1]** utrzymywanie lasów stanowiących ostoje zwierząt chronionych (powierzchnia – 65,87 ha, miąższość grubizny brutto – 21 288 m³); **[2]** występowanie lasów stanowiących siedliska przyrodnicze w obszarach Natura 2000, dla których wprowadzono bezwzględny nakaz utrzymania dotychczasowych proporcji w układzie najstarszych klas wieku (26,15 ha, 8 428 m³); **[3]** występowanie lasów chronionych na obszarze miasta Wołów (5,82 ha, 1 876 m³); **[4]** lasy stanowiące drzewostany nasienne (65,29 ha, 21 040 m³); **[5]** lasy cenne ze względów przyrodniczych, do których pozostawienia obligują *Zasady hodowli lasu*, oraz niezaplanowane do wycięcia ze względu na stosowaną rębnię (405,18 ha, 130 575 m³), **[6]** zręby wstrzymane w wyniku aneksowania PUL (14,51 ha, 4 676 m³), **[7]** lasy cenne ze względów przyrodniczych, do których pozostawienia obligują aktualnie obowiązujące certyfikaty obowiązujące w Lasach Państwowych (dalej: LP) (2,70 ha, 871 m³) oraz **[8]** drzewostany pozostawione w wyniku wystąpienia zjawisk

⁸ Na koniec 2013 r., z wyłączeniem drzewostanów objętych ochroną rezerwatową.

pogodowych o charakterze klęsk żywiołowych, w związku z zapisami aneksu PUL, który precyzował, iż przekroczenie użytkowania z tytułu usuwania szkód powinno być w maksymalnym stopniu zrekompensowane przez wstrzymanie użytkowania rębego i przedrębego (1,12 ha, 361 m³). W badanym okresie Nadleśnictwo nie ponosiło kosztów związanych z obecnością ww. drzewostanów. Zdaniem Nadleśniczego ww. drzewostany nie mogły być użytkowane w ramach obowiązujących przepisów.

Badaniem objęto 10 adresów leśnych (na podstawie opisów taksacyjnych do PUL⁹, oraz map) dotyczących występowania obszarów z drzewostanem przekraczającym wiek rębności przyjęty dla nich w PUL, w odniesieniu do przedstawionych wyjaśnień. Szczegółowe badanie 10 powierzchni drzewostanów przeszłorębnych nie wykazało przypadków nieuzasadnionego występowania drzewostanów przekraczających wiek rębności przyjęty dla nich w PUL.

(dowód: akta kontroli str. 65-85, 86-87, 88-90, 110-164, 167-168, 171-234, 2153-2154)

1.6. Plan na lata 2005-2014 przewiduje pozyskanie drewna w ilości nie większej niż 1 157 241 m³ grubizny netto, w tym etat cięć w użytkowaniu rębnym – 636 930 m³ grubizny netto (3 509,99 ha) oraz etat cięć w użytkowaniu przedrębnym – 12 109,15 ha, o miąższości szacunkowej 520 311 m³ grubizny netto. Wg stanu na koniec 2013 r. (9 rok realizacji zadań PUL) pozyskanie w tym okresie wyniosło 1 063 614,57 m³, tj. 91,91% Planu, w tym użytki rębne – 508 587,99 m³ (79,85% Planu) oraz użytki przedrębne – 9 866,48 ha (81,48% Planu) i 555 026,58 m³ (106,67% Planu). Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że przekroczenie masy użytkowania przedrębego może mieć wpływ na ograniczenie użytków pozyskania rębego w ostatnim roku dziesięciolecia. Zostało to przewidziane w aneksie do PUL, którego zapisy mówią, że „przekroczenie użytkowania z tytułu usuwania szkód w lasach ponad wielkość określoną w obowiązującym dotychczas planie urządzenia lasu, powinno być w maksymalnym stopniu zrekompensowane przez wstrzymanie użytkowania rębego i przedrębego”. Natomiast fakt przekroczenia wynika bezpośrednio z zaistniałych w latach 2009-2012 przyczyn niezależnych, tj. wystąpienia zjawisk klęskowych (huragan, okiść, podtopienia i powodzie) i konieczności sanitarnego porządkowania stanu lasów. Wykonawstwo na tym poziomie jednak nie spowoduje przekroczenia etatu miąższościowego użytków głównych (grubizny ogółem), do którego zachowania Nadleśnictwo zobowiązane jest decyzją Ministra Środowiska.

W 2011 r. pozyskanie stanowiło 94,6% przyrostu wynoszącego 105,38 tys. m³, w 2012 r. stanowiło 72,6% przyrostu wynoszącego 105,92 tys. m³, w 2013 r. stanowiło 89,6% przyrostu wynoszącego 104,97 tys. m³. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że wielkości pozyskania drewna w analizowanym okresie w stosunku do przyrostu wynikały bezpośrednio z przyczyn stanu lasu i konieczności szybkiego usunięcia wywrotów i złomów po huraganie oraz drewna powstałego w wyniku szkód powodziowych i okiści. Z kolei Nadleśniczy stwierdził, że w badanych latach nie wystąpiły sytuacje zwiększonego lub zmniejszonego zapotrzebowania na drewno.

(dowód: akta kontroli str. 48, 90, 92-109, 165-166, 169-170, 172)

1.7. W 2011 r. Nadleśnictwo planowało uzyskać przychody ze sprzedaży drewna w wysokości 13 056 851,00 zł, a zrealizowało je w wysokości 20 099 494,73 zł (153,94% wykonania planu). W 2012 r. planowało uzyskać przychody z tego tytułu w wysokości 14 250 675,00 zł, a wykonało je w wysokości 15 249 087,67 zł (107,01% planu). Z kolei w 2013 r. planowano uzyskać przychody ze sprzedaży drewna w wysokości 18 066 078,00 zł, a zrealizowało je w wysokości 17 708 141,97 zł (98,02% planu).

⁹ Na dzień 1 stycznia 2011 r.

Jak wyjaśnił Nadleśniczy, różnice pomiędzy planem a wykonaniem wynikają z dodatkowej masy pozyskanego drewna, która powstała z aktualnej potrzeby lasu (konieczność porządkowania powierzchni leśnej po huraganie z 2009 r., skutków okiści z 2010 r. oraz powodzi i podtopień w latach 2010-2012). Na różnicę pomiędzy planem a wykonaniem w 2011 r. miała także wpływ cena sprzedanego drewna, która wzrosła od średnich zaplanowanych cen w Nadleśnictwie o 15,72 zł za m³. Taki stan rzeczy powodował rynek i kontrahenci, na co Nadleśnictwo nie miało wpływu.

(dowód: akta kontroli str. 57-58, 60-61, 272-273, 626)

1.8. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo na podstawie cesji praw, realizowało sprzedaż drewna Zakładowi Usług Leśnych we Wrocławiu o łącznej masie 2 037,68m³, w związku z umowami zawieranymi przez DGLP (cztery umowy w 2011r., trzy umowy w 2012 r.), oraz Nadleśnictwo (jedna umowa w 2013 r.). Firma I [...] Sp. z o.o. dokonywała w tych latach zakupu drewna na PLD oraz w systemowych aukcjach internetowych w aplikacji e-drewno. Następnie na podstawie zawartych porozumień w sprawie kupna-sprzedaży drewna średniowymiarowego oraz w zakresie uregulowania kwestii spedycji i cesji praw, Zakład Usług Leśnych we Wrocławiu (na takich samych warunkach jak zakupiła Spółka - masa, cena, termin płatności) stał się stroną przedmiotowej sprzedaży drewna. Firma ta podpisywała ww. porozumienia z Zakładem Usług Leśnych, gdyż posiadała problemy spedycyjno-logistyczne z odbiorem zakontraktowanego drewna z Nadleśnictwa. Ceny i masy drewna dla Zakładu Usług Leśnych były takie same jak wylicytowane w aukcjach na zakup drewna przez Spółkę, więc nie osiągnięto większego zysku lub nie poniesiono straty przy realizacji tych transakcji.

(dowód: akta kontroli str. 274- 276, 280-281, 331-406)

1.9-11. Nadleśniczy w latach 2011 i 2013 zawarł pięć umów z dwoma kontrahentami zagranicznymi (z Niemiec i z Austrii). Masa sprzedanego drewna wyniosła 166,41 m³, przychód 66 435,52 zł, w tym: [a] w 2011 r. masa – 132,27 m³, przychód – 45 583,29 zł, [b] w 2013 r. masa – 34,14 m³, przychód – 20 852,23 zł.

Nadleśniczy zawierał umowy na sprzedaż drewna z kontrahentami zagranicznymi w wyniku przeprowadzenia procedur aukcyjnych na: PLD (trzy umowy) i systemowych aukcjach internetowych (dwie umowy). Kontrahenci zagraniczni przystępowali do przetargów na zakup drewna na ogólnych warunkach, a warunki zawieranych umów były takie same jak w przypadku kontrahentów krajowych. Natomiast zyski z umów z kontrahentami zagranicznymi, jak i krajowymi były zależne od wylicytowanych kwot za wystawione do sprzedaży drewno.

Średnia cena uzyskana ze sprzedaży 1 m³ brzozy S2A dla klientów zagranicznych w 2011 r. wyniosła 121,00 zł, przy średniej cenie sprzedaży w Nadleśnictwie wynoszącej – 112,09 zł, oraz średniej cenie sprzedaży tego drewna dla kontrahenta krajowego, który zakupił największą jego ilość, wynoszącej – 108,92 zł. Średnia cena uzyskana ze sprzedaży dębu 1 m³ WC03 dla klientów zagranicznych w 2011 r. wyniosła 506,00 zł, przy średniej cenie sprzedaży za 1 m³ w Nadleśnictwie wynoszącej – 526,17 zł, oraz średniej cenie sprzedaży tego drewna dla kontrahenta krajowego, który zakupił największą jego ilość, wynoszącej – 515,29 zł. Średnia cena uzyskana ze sprzedaży dębu 1 m³ WC03 dla klientów zagranicznych w 2013 r. wyniosła 590,67 zł, przy średniej cenie sprzedaży za 1 m³ w Nadleśnictwie wynoszącej – 594,73 zł, oraz średniej cenie sprzedaży tego drewna dla kontrahenta krajowego, który zakupił największą jego ilość, wynoszącej – 594,20 zł.

Nadto w latach 2011-2013 Nadleśnictwo zrealizowało łącznie 16 umów na sprzedaż drewna w wyniku zawarcia przez DRDLP sześciu umów po przeprowadzeniu postępowań na PLD, sześciu po postępowaniach w systemowych aukcjach internetowych, oraz czterech w ramach submisji z pięcioma kontrahentami

zagranicznymi (Niemcy, Austria, Czechy, Estonia i Szwajcaria). Umowy te zostały zawarte na łączną masę 18 454,7 m³ i przychód o wartości – 4 748 364,50 zł, z tego odpowiednio w 2011 r.: masa – 4 266,88 m³, przychód – 1 145 560,96 zł, w 2012 r.: masa 3 691,41 m³, przychód – 993 071,60 zł, oraz w 2013 r.: masa – 10 496,41 m³, przychód – 2 609 731,94 zł.

Na podstawie próby badania 5 umów z kontrahentami zagranicznymi (na łączną masę 166,41 m³ i wartość 66 435,52 zł) stwierdzono, że: [1] sprzedaż odbywała się na ustalonych w Lasach Państwowych zasadach, [2] umowy zabezpieczały interes Lasów Państwowych (harmonogram realizacji sprzedaży surowca, kary umowne, warunki załadunku i transportu, procedura reklamacyjna, przedpłata za drewno lub gwarancje bankowe), [3] przestrzegano warunków umowy w zakresie ogólnej ilości, rodzaju i ceny drewna, [4] przestrzegano ostatecznych terminów realizacji umów i zapłaty za drewno, [5] posiadano kwity wywozowe i faktury VAT dokumentujące sprzedaż.

(dowód: akta kontroli str. 276-277, 408, 413, 498-511)

1.12. W 2013 r. Nadleśniczy zawarł pięć umów wieloletnich na sprzedaż drewna (z pięcioma podmiotami krajowymi), których termin realizacji przypada na lata 2014-2015. Umowy te dotyczą masy drewna w łącznej ilości 4 924 m³, w tym na: 2014 r. 2 462 m³, 2015 r. – 2 462 m³.

(dowód: akta kontroli str. 278-279)

1.13. W wyniku naliczania kar umownych z tytułu nieodebrania drewna¹⁰ Nadleśnictwo w latach 2011-2013 uzyskało przychód w wysokości 125 163,96 zł. Kary wynikały z 94 umów, w tym: 65 zawartych w ramach systemowych aukcji internetowych, 16 w ramach PLD i 13 w ramach aukcji internetowych w aplikacji e-drewno. Łączna ilość zakupionego drewna przez 64 kontrahentów w ramach ww. umów wyniosła 15 467,00 m³, w tym ilość drewna nieodebranego – 9 623,62 m³. Ilość nieodebranego drewna, za które naliczono kary, wahała się od 20,95 m³ do 1 341,00 m³, a naliczona kara wahała się od 99,73 zł do 23 712,67 zł. Wystąpiło 35 przypadków (masa drewna – 3 922 m³, naliczone kary umowne – 57 926,88 zł), gdzie kupujący w ogóle nie odebrali drewna. Jak wyjaśnił Zastępca Nadleśniczego, przypadki te dotyczą często sytuacji, gdy kupujący w innych systemach sprzedaży drewna ma możliwość jego zakupu po niższej cenie niż pierwotnie zakupione lub korzystniej ze względów logistycznych, w związku z czym rezygnuje z jego odbioru, tym samym godząc się na naliczenie kar umownych. Mogły zdarzyć się także przypadki przelicytowania drewna. Firmy kupujące drewno mogły także splajtować. Kary stanowiły zabezpieczenie Nadleśnictwa przed stratami, a nieodebrane drewno wracało z powrotem do obrotu, w celu uniknięcia jego deprecjacji.

Na próbie 12 umów (12,76% wszystkich umów), w których naliczono 58 903,61 zł kar umownych (43,15% wszystkich naliczonych kar umownych), z masą nieodebranego drewna – 3 465,29 m³ (36% łącznej masy nieodebranego drewna), sprawdzono prawidłowość naliczania kar umownych, w oparciu o zapisy umów sprzedaży drewna. We wszystkich przypadkach prawidłowo naliczono kary z tytułu nieodebrania drewna.

(dowód: akta kontroli str. 170, 512-544, 867-871)

1.14. W latach 2011-2013 w Nadleśnictwie nie wystąpiły przypadki niepodpisania umów przez podmioty, które wygrały przetarg na zakup drewna, zatem nie uzyskano przychodów z tytułu niepodpisania umów przez te podmioty.

(dowód: akta kontroli str. 279)

1.15. Na próbie 12 umów sprzedaży drewna z kontrahentami krajowymi (po cztery w każdym roku objętym kontrolą), na łączną ilość 1 919,86 m³ i wartość

¹⁰ Dot. umów podpisanych na lata 2011, 2012, 2013 wg stanu na dzień 14 sierpnia 2014 r.

493 723,10zł stwierdzono, że: [1] sprzedaż odbywała się na ustalonych w Lasach Państwowych zasadach, [2] umowy zabezpieczały interes Lasów Państwowych (harmonogram realizacji sprzedaży surowca, kary umowne, warunki załadunku i transportu, procedura reklamacyjna, przedpłata za drewno lub gwarancje bankowe), [3] przestrzegano warunków umowy w zakresie ogólnej ilości, rodzaju i ceny drewna, [4] przestrzegano ostatecznych terminów realizacji umów i zapłaty za drewno [5] prawidłowo naliczono karę za nieodebrane drewno [6] posiadano dokumentację (kwity wywozowe) i faktury VAT obrazującą sprzedaż.

(dowód: akta kontroli str. 282-310, 407, 412)

1.16. W badanym okresie wystąpiło 97¹¹ przypadków, że w imieniu Nadleśnictwa umowy na sprzedaż drewna były podpisywane (zawierane) przez DGLP oraz przez DRDLP. Realizacja umów i sprzedaż drewna była prowadzona w Nadleśnictwie, a przychody z tego tytułu ujmowane w księgach Nadleśnictwa. Nadleśnictwo nie ponosiło dodatkowych kosztów za pośrednictwo jednostek zwierzchnich w sprzedaży drewna.

(dowód: akta kontroli str. 282-310, 2126)

1.17. Nadleśnictwo nie udostępniało na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie Lasów Państwowych wykorzystywanych jako ośrodki wypoczynkowe lub wypoczynkowo-szkoleniowe/szkoleniowo-doradcze, gdyż nie posiadało tego typu nieruchomości.

(dowód: akta kontroli str. 273)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności Nadleśnictwa w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej nie stwierdzono nieprawidłowości.

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

1. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż w przypadku pięciu na 12 zbadanych umów na dostawę drewna kontrahentom krajowym, a także w jednej na pięć zbadanych umów na dostawę drewna kontrahentom zagranicznym (zawartych przez Nadleśnictwo w badanym okresie), dostawę drewna zrealizowano niezgodnie z ustalonym harmonogramem, tj. dostarczono je wcześniej, i tak: [1] w ramach realizacji umowy P13246 z dnia 16 maja 2011 r. zrealizowano dostawę drewna w I kw. 2011 r. w ilości przekraczającej harmonogram o 117,63 m³ nie pozostawiając do realizacji dostawy zakontraktowanego drewna w II kw. 2011 r.; [2] w ramach realizacji umowy P133158 z dnia 24 maja 2011 r. zrealizowano dostawę drewna w III kw. 2011 r. w ilości przekraczającej harmonogram o 125,58 m³, nie pozostawiając do realizacji dostawy zakontraktowanego drewna w IV kw. 2011 r.; [3] w ramach realizacji umowy P234132 z dnia 1 czerwca 2012 r. zrealizowano dostawę drewna w III kw. 2011 r. w ilości przekraczającej harmonogram o 26,44 m³ (wg harmonogramu 150 m³) pozostawiając do realizacji dostawy zakontraktowanego drewna w IV kw. 2011 r. w ilości 123,45 m³ (wg harmonogramu 150 m³); [4] w ramach realizacji umowy P307898 z dnia 2 stycznia 2013 r. zrealizowano dostawę drewna w I kw. 2011 r. w ilości przekraczającej harmonogram o 90,63 m³, nie pozostawiając do realizacji dostawy zakontraktowanego drewna w II i IV kw. 2013 r.; [5] w ramach realizacji umowy S3000069 z dnia 29 maja 2013 r. zrealizowano dostawę drewna w III kw. 2013 r. w ilości 22,13 m³, pomimo iż zgodnie z harmonogramem realizowana winna być w IV kw. 2013 r., pozostawiając do realizacji dostawy zakontraktowanego drewna w IV kw. 2013 r. w ilości 127,87 m³ (wg harmonogramu 150 m³); [6] w ramach realizacji umowy P302608 z dnia 2 stycznia 2013 r. zrealizowano dostawę drewna w I kw. 2013 r. w ilości 21,98 m³, pomimo iż zgodnie z harmonogramem realizowana winna być w IV kw.

¹¹ 38 w 2011 r., 44 w 2012 r. i 15 w 2013 r.

2013 r., nie pozostawiając do realizacji dostawy zakontraktowanego drewna w IV kw. 2013 r.

Harmonogramy te, mimo wcześniejszej realizacji dostaw, nie były zmieniane, a umowy nie zostały aneksowane, chociaż zgodnie z ich treścią: [1] sprzedaż mogła być realizowana wyłącznie w oparciu o uzgodnione na piśmie kwartalne harmonogramy (stanowiące załącznik do umowy), [2] Sprzedaż mogła być realizowana w oparciu o uzgodniony na piśmie harmonogram kwartalny (stanowiący załącznik do umowy), a w uzasadnionych przypadkach harmonogram sprzedaży mógł ulec zmianie po uprzednim pisemnym uzgodnieniu pomiędzy kupującym a sprzedającym.

W wyżej wymienionej kwestii Nadleśniczy oraz Główna Księgowa Nadleśnictwa (podpisujący umowy z kontrahentami w imieniu Nadleśnictwa), wskazali że celem harmonogramu było zapewnienie terminowej realizacji umowy dla zabezpieczenia interesu Skarbu Państwa, a zapis mówiący o konieczności pisemnej zmiany harmonogramu dotyczył braku realizacji, co skutkowałoby zagrożeniem utraty wartości przygotowanego drewna. Jego wcześniejsza realizacja pozwalała jednak na szybsze osiągnięcie przychodu, co skutkowało dodatkowymi korzyściami (procent na lokacie) oraz w razie nieodebrania drewna przez innego kontrahenta lub jego przelegiwania zapobiegało jego deprecjacji. Wyjaśniający podnieśli również, że ze względu na specyfikę pozyskania drewna w badanym okresie (duże ilości pozyskanego drewna spowodowane huraganem, okiścią i powodziami) Nadleśnictwo zmuszone było do zwiększenia tempa prac, a tym samym szybszej realizacji harmonogramów. Przyczyną było także uzależnienie pozyskania i wywozu drewna od warunków atmosferycznych i przyczyn przyrodniczych. Jak wyjaśniono ze względu na konieczność szybkiego działania oraz braku zagrożenia ważności umów (spełnienie świadczenia przez dłużnika przed terminem jego wymagalności) Nadleśnictwo w przypadku wcześniejszej realizacji harmonogramu nie sporządzało aneksów, a postępowanie takie nie miało wpływu na zagrożenie terminowej realizacji umów z innymi kontrahentami, gdyż drewno to zostało pozyskane szybciej niż zakładano pierwotnie, bądź nie zostało odebrane przez innych kontrahentów. NIK uwzględnia powyższe wyjaśnienia, jednak zwraca uwagę, że w opisanych powyżej sytuacjach Nadleśnictwo powinno dokonać zmian w harmonogramach umów.

(dowód: akta kontroli str. 276-277, 282-310, 407-408, 412-413, 414-497)

2. W Nadleśnictwie stwierdzono występowanie drzewostanów przekraczający wiek rębności przyjęty dla nich w PUL. NIK uwzględnia wyjaśnienia Nadleśniczego, w sprawie uzasadnienia występowania tych drzewostanów. Zwraca jednak uwagę, iż drzewostany przeszłorębne charakteryzują się zmniejszonym przyrostem drewna, a nawet spadkiem zasobności. Powierzchnia zajmowana przez te drzewostany nie jest wykorzystywana do produkcji drewna przez młode drzewostany, w których przyrost jest znacznie wyższy. Żywotność drzewostanów spada z wiekiem, w związku z czym są one bardziej podatne na ataki grzybów i owadów, co stwarza zagrożenie spadku jakości drewna, a w efekcie niższy wynik finansowy Nadleśnictwa. Dlatego też należy dążyć do maksymalnego użytkowania drzewostanów przeszłorębnych w ramach obowiązujących regulacji.

(dowód: akta kontroli str. 65-90, 110-164, 167-168)

3. W latach 2011-2013 Zakład Usług Leśnych we Wrocławiu realizował umowy sprzedaży drewna pozyskanego przez Nadleśnictwo w drodze przejęcia praw i obowiązków kontrahenta, wynikających z umów zawartych pomiędzy Spółką – nabywcą drewna oraz DGLP i Nadleśnictwem przez ww. Zakład. NIK zauważa,

iż przedmiotowa umowa sprzedaży drewna pomiędzy dwiema jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych, działającymi jako *statio fisci* Skarbu Państwa (art. 32 *ustawy o lasach*), nie może być skutecznie zawarta ze względu na tożsamość stron umowy.

(dowód: akta kontroli str. 274- 276, 280-281, 331-406)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Nadleśnictwa w zakresie związanym z planowaniem i realizacją przychodów z działalności podstawowej.

2. Legalność, celowość, rzetelność i gospodarność wydatkowania środków w związku z prowadzoną działalnością

Opis stanu
faktycznego

2.1. Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa w zakresie pozyskania drewna kształtowały się następująco: 2011 rok (plan – 2 436 318,83 zł, wykonanie – 2 664 182,14 zł), 2012 rok (plan – 2 602 712,98 zł, wykonanie – 2 672 675,35 zł), 2013 rok (plan – 2 855 995,13 zł, wykonanie – 3 092 963,45 zł).

Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa w zakresie zrywki drewna kształtowały się następująco: 2011 rok (plan – 2 336 766,92 zł, wykonanie – 1 964 369,64 zł), 2012 rok (plan – 1 479 042,17 zł, wykonanie – 1 518 394,53 zł), 2013 rok (plan – 2 209 494,72 zł, wykonanie – 2 040 781,61 zł).

Koszt pozyskania 1 m³ drewna wyniósł w: 2011 r. – 27,37 zł, tj. 102,97% planowanych kosztów, w 2012 r. – 34,90 zł, tj. 105,57% planowanych kosztów, a w 2013 r. – 33,17 zł, tj. 100,52% planowanych kosztów. Z kolei koszt zrywki 1 m³ drewna wyniósł w: 2011 r. – 20,18 zł, tj. 103,7% planowanych kosztów, w 2012 r. – 19,83 zł, tj. 100,71% planowanych kosztów, a w 2013 r. – 21,89 zł, tj. 97,55% planowanych kosztów.

Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa w zakresie odnowienia drzewostanu kształtowały się następująco: (a) 2011 rok, plan – 35 967,66 zł, wykonanie – 35 967,66 zł, w tym: czynności – 18 694,50 zł i materiały – 17 275,16 zł. W latach 2012-2013 nie planowano i nie wykonano odnowień drzewostanu.

Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa w zakresie przebudowy drzewostanu kształtowały się następująco: (a) 2011 rok, plan – 1 815 391,91 zł, wykonanie – 1 833 857,66 zł, w tym: czynności – 922 862,45 zł i materiały – 910 955,21 zł, (b) 2012 rok, plan – 1 479 987,72 zł, wykonanie – 1 472 697,71 zł, w tym: czynności – 700 020,80 zł, materiały – 772 676,91 zł; (c) 2013 rok, plan – 1 031 294,25 zł, wykonanie – 902 111,09 zł, w tym: czynności – 466 541,99 zł, materiały – 435 569,10 zł.

Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa w zakresie zalesień kształtowały się następująco: (a) 2012 rok, plan – 1 685,55 zł, wykonanie – 1 685,55 zł, w tym: czynności – 1 285,20 zł i materiały – 400,35 zł. W latach 2011 i 2013 nie planowano i nie wykonano zalesień.

Koszty awansowego przygotowania gleby poniesiono wyłącznie w odniesieniu do przebudowy drzewostanu, i tak: (a) 2011 rok, plan – 187 821,33 zł, wykonanie – 252 267,51 zł, w tym: czynności – 235 291,39 zł i materiały – 16 976,12 zł; (b) 2012 rok, plan – 197 285,12 zł, wykonanie – 170 139,02 zł, w tym: czynności – 169 124,34 zł i materiały: 1 054,68 zł; (c) 2013 rok, plan – 158 826,02 zł, wykonanie – 120 769,48 zł, w tym: czynności – 120 769,48 zł.

Koszty pielęgnacji gleby w uprawach leśnych kształtowały się następująco:

[1] w odniesieniu do odnowień: (a) 2011 rok, plan – 7 849,80 zł, wykonanie – 7 849,80 zł, w tym: czynności – 7 849,80 zł; (b) 2012 rok, plan – 5 849,80 zł, wykonanie – 5 292,00 zł, w tym: czynności – 5 292,00 zł; (c) 2013 rok, plan – 520,38 zł, wykonanie – 520,38 zł, w tym: czynności – 520,38 zł; [2] w odniesieniu do przebudowy: (a) 2011 rok, plan – 442 356,55 zł, wykonanie – 426 656,95 zł, w tym:

czynności – 426 486,33 zł i materiały – 170,62 zł; (b) 2012 rok, plan – 643 853,72 zł, wykonanie – 634 349,44 zł, w tym: czynności – 632 807,65 zł i materiały 1 541,79 zł (c) 2013 rok, plan 814 482,18 zł, wykonanie – 709 258,46 zł, w tym: czynności – 708 457,45 zł i materiały: 1 450,99 zł; [3] w odniesieniu do zalesień: (a) 2011 rok, nie planowano i nie poniesiono kosztów; (b) 2012 rok, plan – 347,76 zł, wykonanie – 347,75 zł, w tym: czynności – 347,75 zł; (c) 2013 rok, plan – 129,60 zł, wykonanie – 199,60 zł, w tym: czynności – 129,60 zł.

(dowód: akta kontroli str. 703-743, 744-786)

2.2. Realizowane zadania z zakresu pozyskania drewna (grubizna i drobnica) przewidziano w planach finansowo-gospodarczych Nadleśnictwa na lata 2011-2013. Stopień realizacji tych zadań przedstawiał się następująco: rok 2011 (plan - 105 396 m³, wykonanie – 116 539 m³, tj. 110,57% planu), rok 2012 (plan - 82 300 m³, wykonanie - 87 678, m³, tj. 106,53% planu), rok 2013 (plan - 102 820 m³, wykonanie - 101 841 m³, tj. 99,05% planu). Przekroczenia podyktowane były koniecznością wykonania większej masy drobnicy, co powodowane było względami sanitarnymi stanu lasu. Stopień realizacji zadań w zakresie pozyskania grubizny, zgodnie z PUL przedstawiono w pkt. 1.6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Realizowane zadania w zakresie powstawania nowego drzewostanu zostały przewidziane w planach finansowo-gospodarczych Nadleśnictwa na lata 2011-2013. Stopień realizacji odnowień, przebudowy i zalesień przedstawiał się następująco: rok 2011 (plan - 381,5 ha, wykonanie - 406,76 ha, tj. 106,62%), rok 2012 (plan – 352,97 ha, wykonanie - 353,39 ha, tj. 100,12% planu), rok 2013 (plan - 218,34 ha, wykonanie - 216,64 ha, tj. 99,22% planu). Stopień realizacji zadań w zakresie powstawania nowego drzewostanu zgodnie z PUL, przedstawiono w pkt. 1.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 703-706, 747, 748-786)

Koszty odnowienia drzewostanów księgowane były na koncie 5102 „Hodowla lasu”. Na podstawie zleceń, faktury VAT, protokołów odbioru robót, dokumentu rozchodu wewnętrznego, rozliczenia czasu pracy transportu mechanicznego w zakresie realizacji odnowień (w kwietniu 2011 r., w latach 2012-2013 nie poniesiono kosztów zaliczanych do odnowień) przeanalizowano zapisy na koncie 5102 i sprawdzono ich poprawność przez porównanie z ww. dokumentami. Nie stwierdzono transakcji wskazujących na ujęcie kosztów niezwiązanych z odnowieniem drzewostanu. W transakcji wystąpiły koszty transportu sadzonek wykonane przez transport Nadleśnictwa. Koszty podziałowe transportu ustalone zostały na podstawie rozliczenia pracy transportu mechanicznego, rozliczone proporcjonalnie do czasu pracy sprzętu i odniesione na odpowiedni koszt. Koszt wynagrodzenia pracownika transportu rozliczony został proporcjonalnie do przepracowanego czasu, co zostało odniesione w koszty odnowienia.

(dowód: akta kontroli str. 696, 787-862, 863, 2126-2128)

Oględziny przeprowadzone na trzech losowo wybranych odnowieniach o łącznej powierzchni 14,94 ha wykazały wykonanie zabiegów ujętych w ewidencji Nadleśnictwa. W toku oględzin stwierdzono poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacji oraz groduzenia upraw.

(dowód: akta kontroli str. 246-267)

2.3. Nadleśnictwo zlecało podmiotom zewnętrznym prace z zakresu pozyskania i zrywki drewna (oraz zagospodarowania lasu), które były wybierane w trybie przetargu nieograniczonego Prawa zamówień publicznych. W 2011 r. za te usługi zapłacono kwotę 6 714 469,73 zł brutto, w 2012 r. – 6 713 538,48 zł brutto,

a w 2013 r. – 8 515 308,93 zł brutto.¹² Szczegółowym badaniem objęto jedno postępowanie (na okres od 2 stycznia do 21 grudnia 2012 r.) na pozyskanie i zrywkę drewna oraz zagospodarowanie lasu¹³. Nie sformułowano warunków zamówienia ograniczających konkurencję.

(dowód: akta kontroli str. 552-556, 569-584)

2.4. Nadleśnictwo dokonywało wpłat na rzecz utrzymania jednostek nadrzędnych w wysokościach: w 2011 r. – 450 000,00 zł, w 2012 r. – 470 000,00 zł i 2013 r. – 470 000,00 zł. Nadleśnictwo w latach 2011-2013 poniosło koszty w wysokości 402 431,52 zł związane z utrzymaniem Systemu Informatycznego Lasów Państwowych, w tym w 2011 r. – 115 607,29 zł, w 2012 r. – 188 701,94 zł i w 2013 r. – 98 122,29 zł. Koszty te związane były z partycypacją w kosztach umów zawartych na szczeblu centralnym i regionalnym oraz zakupem sprzętu i oprogramowania na szczeblu jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 560, 565-567, 942-944)

2.5. Koszty wynagrodzeń za lata 2011, 2012 i 2013 wyniosły odpowiednio 5 877,6 tys. zł, 6 225,3 tys. zł i 6 126,5 tys. zł (w tym: stanowiska robotnicze odpowiednio: 1 583,3 tys. zł, 1 542,5 tys. zł, 1 458,1 tys. zł; pracownicy Służby Leśnej odpowiednio: 3 377,2 tys. zł, 3 564,8 tys. zł, 3 538,2 tys. zł; zatrudnieni niebędący pracownikami Służby Leśnej odpowiednio: 915,1 tys. zł, 1 118,0 tys. zł, 1 130,2 tys. zł).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie za lata 2011, 2012 i 2013 wyniosło odpowiednio: 6 277,35 zł, 6 737,34 zł i 6 717,65 zł, w tym na stanowiskach robotniczych odpowiednio: 5 277,67 zł, 5 588,77 zł, 5 282,97 zł; pracownicy Służby Leśnej odpowiednio: 7 216,24 zł, 7 617,09 zł, 7 759,21 zł; zatrudnieni na stanowiskach niebędących pracownikami Służby Leśnej odpowiednio: 5 447,02 zł, 6 211,11 zł, 6 278,89 zł. Przeciętne miesięczne średnie wynagrodzenie wzrosło odpowiednio o: 15,78% w 2011 r. (w stosunku do roku 2010) oraz 7,33% w 2012 r. (w stosunku do roku 2011) oraz uległy zmniejszeniu o 0,29% w 2013 r. (w stosunku do roku 2012).

Wynagrodzenia: (a) zatrudnionych na stanowiskach robotniczych wzrosły odpowiednio: o 22,82% w 2011 r. (w stosunku do roku 2010) oraz 5,89% w 2012 r. (w stosunku do roku 2011) oraz zmniejszyły się 5,47% w 2013 r. (w stosunku do roku 2012); (b) pracowników Służby Leśnej wzrosły odpowiednio: o 12,82% w 2011 r. (w stosunku do roku 2010), o 5,55% w 2012 r. (w stosunku do roku 2011) oraz o 1,87% w 2013 r. (w stosunku do roku 2012); (c) zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych niebędących pracownikami Służby Leśnej wzrosły odpowiednio: o 11,97% w 2011 r. (w stosunku do roku 2010), o 14,03% w 2012 r. (w stosunku do roku 2011) oraz o 1,09% w 2013 r. (w stosunku do roku 2012).

Wpływ na zmianę procentową wynagrodzeń w latach 2010-2013 miały między innymi: [1] coroczna zmiana wysokości stawki wyjściowej (o 6,25% w 2011 r., 5,88% w 2012 r. i w 5,55% w 2013 r.), [2] roczne awanse dla określonej części procentowej załogi (40% w latach 2011 i 33% w latach 2012-2013), [3] odprawy rentowe i emerytalne, [4] dodatkowe wynagrodzenia zależne od zdarzeń gospodarczych.

(dowód: akta kontroli str. 560-564, 568, 696-702)

2.6. Nadleśnictwo w latach 2011-2013 zrealizowało inwestycje, o wartości poniesionych nakładów 11 058 603,94 zł, w tym w 2011 r. – 5 725 222,61 zł (zakup gotowych środków trwałych – 546 117,80 zł, roboty budowlane kontynuowane – 4 957 855,14 zł, roboty budowlane noworozpoczynane – 221 249,67 zł), w 2012 r. – 3 280 599,52 zł (zakup gotowych środków trwałych – 524 709,27 zł, roboty

¹² Koszty umów zawartych w wyniku podpisania umów na podstawie przetargów nieograniczonych oraz powiązanych z nimi zamówieniami uzupełniającymi.

¹³ ZG3-2710/1/2011 „Wykonywanie usług leśnych w Nadleśnictwie Wołów w 2012 r.”.

budowlane kontynuowane – 1 800 875,00 zł, roboty budowlane noworozpoczynane – 955 015,25 zł), w 2013 r. – 2 052 781,81 zł (zakup gotowych środków trwałych – 185 000,63 zł, roboty budowlane kontynuowane – 1 867 781,18 zł) Szczegółowym badaniem objęto trzy inwestycje¹⁴ o wartości 1 464 193,82 zł, tj. 13,24% wartości zrealizowanych inwestycji w badanym okresie. Nadleśnictwo nie formułowało nieuzasadnionych warunków, mogących ograniczać konkurencję. Realizując inwestycje uzyskano wymagane pozwolenia i decyzje, dokonywano odbioru robót, nie ponoszono nieuzasadnionych kosztów, wybierano oferty z najniższą ceną.

(dowód: akta kontroli str. 557-559, 585-624, 897-907)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Nadleśnictwa w zakresie wydatkowania środków związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wydatkowanie przez Nadleśnictwo środków w związku z prowadzoną działalnością.

3. Planowanie i wykorzystanie środków Funduszu Leśnego

Opis stanu
faktycznego

3.1. Odpis podstawowy na Fundusz Leśny stanowiący iloczyn wartości przychodów ze sprzedaży drewna i ustalony wskaźnik do planu (5,4% w 2011 r., 11,6% w 2012 r., 13,3% w 2013 r.) obciążający koszty działalności Nadleśnictwa i stanowiący przychód Funduszu¹⁵ w 2011 r. wyniósł 1 515 371,20 zł, w 2012 r. – 1 768 894,17 zł, a w 2013 r. wyniósł 2 355 182,88 zł. W badanym okresie Nadleśnictwo nie zasilalo Funduszu Leśnego środkami ze źródeł wymienionych w art. 57 ust. 1 pkt 2-6 ustawy o lasach.

W latach 2011-2013 r. na rzecz Nadleśnictwa z Funduszu wydatkowano: (a) z tytułu wyrównania niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej¹⁶: w 2011 r. – 2 285 000,00 zł, w 2012 r. – 5 670 800,00 zł, w 2013 r. 4 512 800,00 zł; (b) z tytułu sporządzania planów urządzania lasów¹⁷: w 2012 r. – 208 249,80 zł, w 2013 r. – 892 349,00 zł; (c) prac związanych z oceną i prognozowaniem stanów lasów i zasobów leśnych¹⁸: w 2011 r. – 5 100,00 zł, w 2012 r. – 5 100,00 zł, w 2013 r. – 6 700,00 zł; (d) innych zadań z zakresu gospodarki leśnej w lasach¹⁹: w 2011 r. – 2 333 191,31 zł, w 2012 r. – 19 670,00 zł, w 2013 r. – 830 120,00 zł. W badanym okresie Nadleśnictwo nie otrzymywało środków z funduszu leśnego ze źródeł wymienionych w art. 58 ust. 2 pkt 1-3 ustawy o lasach.

3.2. W latach 2011-2012, jak wyjaśnił Nadleśniczy, wykorzystano środki Funduszu, natomiast wpływ na wykonanie większego wyniku niż zaplanowany miały przede wszystkim dodatkowe masy drewna do pozyskania w tych latach (wynikające ze stanu lasu), które miały znaczący wpływ na zwiększenie sprzedaży (2011 r. i 2012 r.) i utrzymanie wykonanych kosztów na działalności administracyjnej, podstawowej i ubocznej na poziomie kosztów zaplanowanych (2012 r.). W roku 2013 na zwiększenie wyniku miało znaczący wpływ wykonanie mniejszych kosztów na hodowli lasu i ochronie ppoż., co jednak nie miało wpływu na wykonanie zadań. Przyznane dopłaty w latach 2011-2013 na wyrównanie niedoborów zostały wykorzystane na realizację zadań gospodarczych i finansowych w poszczególnych latach. Ponadto Nadleśnictwo nie posiada wydzielonego rachunku na rozrachunki pieniężne z Funduszem Leśnym. Środki z Funduszu Leśnego wpływają na rachunek

¹⁴ Zakup koparko-ładowarki – 289 990,00 zł, remont drogi leśnej w leśnictwie Garwól – 928 927,41 zł, budowa leśniczówki w leśnictwie Stryjno – 545 276,41 zł.

¹⁵ Art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach.

¹⁶ Art. 58 ust. 1 ustawy o lasach.

¹⁷ Art. 58 ust. 2 pkt 4 ustawy o lasach.

¹⁸ Art. 58 ust. 2 pkt 5 ustawy o lasach.

¹⁹ Art. 58 ust. 2 pkt 6; w tym: 1. Przebudowa drzewostanów uszkodzonych w skutek huraganów: w 2011 r. – 2 333 191,31 zł i w 2013 r. – 830 000,00 zł; 2. Program czysty las: w 2012 r. – 19 670,00 zł; 4. Koszty szkolenia z zakresu wizytacji zalesień: w 2013 r. – 120,00 zł.

podstawowy (bieżący) Nadleśnictwa. Środki z Funduszu Leśnego (art. 58 ust. 2) Nadleśnictwo otrzymywało po wykonaniu danego zadania. Dopłatę z Funduszu Leśnego do wyrównania niedoborów Nadleśnictwo otrzymywało miesięcznie jako 1/12 dopłaty. Zgodnie z zarządzeniami Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w sprawie Planu Finansowo-gospodarczego RDLP we Wrocławiu na poszczególne lata rozliczenie dopłaty z Funduszem następuje do ostatniego dnia miesiąca następnego po miesiącu rozliczanym, w związku z powyższym nie było niewykorzystanych środków. Nadleśnictwo nie lokowało środków z Funduszu i z tego tytułu nie uzyskało dochodów. Dyrektor Generalny LP i RDLP Wrocław nie zwracał się do Nadleśnictwa o zwrot przyznanych dopłat do wyrównania niedoborów.

3.3. W latach 2011-2013 działalność Nadleśnictwa była finansowana ze środków Funduszu Leśnego w łącznej kwocie 16 769 080,11 zł, tytułem:

- wyrównania niedoborów powstających przy realizacji gospodarki leśnej – kwota 12 468 600 zł;
- refundacji kosztów poniesionych na sporządzanie planów urządzenia lasów – plan zasadniczy na 2012 r. i 2013 r. – kwota 1 100 598,80 zł;
- refundacji kosztów prac związanych z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych – plan zasadniczy na lata 2011, 2012 i 2013 – kwota 16 900,00 zł;
- refundacji przebudowy drzewostanów uszkodzonych w skutek huraganów - plan zasadniczy na lata 2011 i 2013 oraz zgodnie z pismem DRDLP z dnia 13 grudnia 2013 r. (ZG-363-15/13) – kwota 3 163 191,31 zł;
- refundacji kosztów poniesionych na program czysty las – plan zasadniczy na rok 2012 – kwota 19 670,00 zł;
- refundacji kosztów poniesionych na szkolenie z zakresu wizytacji zalesień, zgodnie z pismem DGLP z dnia 18 kwietnia 2013 r. (ZH-774-1/5/13) o uzyskaniu dofinansowania ze środków Funduszu Leśnego na pokrycie udokumentowanych wydatków związanych z przeprowadzeniem ww. szkoleń – kwota 120,00 zł.

Wydatkowane środki, były zgodne z katalogiem zadań finansowanych ze środków funduszu leśnego, określonym w art. 58 ust. 2 pkt 1 *ustawy o lasach*.

3.4. W planach finansowo-gospodarczych Nadleśnictwa przewidziano niedobory w następujących wysokościach: w 2011 r. – 1 560 168,40 zł, w 2012 r. – 4 271 656,43 zł, w 2013 r. – 2 349 580,18 zł. Wysokość niedoborów wynikała z różnicy pomiędzy planowanymi przychodami, a planowanymi kosztami wynikającymi z planu zasadniczego na dany rok. Planowany wynik wraz z zaplanowanym odpisem podstawowym na Fundusz Leśny wynosił: w 2011 r. – 2 270 868,40 zł, w 2012 r. – 5 924 756,43 zł, w 2013 r. – 4 761 290,18 zł.

W poszczególnych latach Nadleśnictwo otrzymało dopłaty do wyrównania niedoborów zgodne z wielkościami dopłat określonymi w planach finansowo-gospodarczych, tj. w kwotach: w 2011 r. – 2 285 000,00 zł, w 2012 r. – 5 670 800,00 zł, w 2013 r. – 4 512 800,00 zł.

Jak wynika jednak z rzeczywistych wyników Nadleśnictwa w badanych latach, osiągnęło ono w każdym dodatni wynik finansowy na działalności leśnej skorygowanej o równowartość odpisów amortyzacyjnych rzeczowych aktywów trwałych finansowanych ze źródeł zewnętrznych, tj. w 2011 r. – 4 863 405,88 zł, w 2012 r. – 1 056 206,93 zł, w 2013 r. – 1 041 555,51 zł. Dyrektor Generalny LP i RDLP Wrocław nie zwracali się do Nadleśnictwa o zwrot otrzymanych środków.

3.5. Na losowo wybranej próbie miesięcy lipca 2011 r., listopada 2012 r. i czerwca 2013 r. stwierdzono, że odpis podstawowy na Fundusz Leśny był wyliczany

poprawnie²⁰. Jak wyjaśniła Główna Księgowa Nadleśnictwa, w badanych latach dopłata brutto z Funduszu Leśnego była wyższa od odpisu na fundusz leśny, w związku z czym Nadleśnictwo nie dokonywało przelewów do RDLP we Wrocławiu (dokonywano rozliczeń kasowych per saldo). Nadleśnictwo otrzymywało z RDLP 1/12 dopłaty pomniejszoną odpowiednio o odpis z danego miesiąca.

3.6. W badanym okresie Nadleśnictwo nie było dysponentem Funduszu Leśnego przeznaczonego na badania naukowe. Nadleśnictwo otrzymywało informacje o publikacji badań naukowych na stronach internetowych Lasów Państwowych, jednakże nie posiadało informacji o źródle finansowania tych badań.

(dowód: akta kontroli str. 648-653, 654-674, 675, 676-680, 681-691, 693)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Nadleśnictwa w zakresie planowania i wykorzystania środków Funduszu Leśnego nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zauważa, iż Nadleśnictwu nie przysługiwały środki z Funduszu Leśnego na wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej za lata 2011-2013 w łącznej kwocie 4.382,7 tys. zł (w 2011 r. – 2.285,0 tys. zł, w 2012 r. – 1.056,2 tys. zł, w 2013 r. – 1.041,6 tys. zł), ponieważ niedobory na działalności leśnej w latach 2011-2013 nie wystąpiły lub wystąpiły w mniejszych wysokościach niż to zaplanowano. Zgodnie z art. 58 ust. 1 *ustawy o lasach*, środki Funduszu Leśnego przeznacza się dla nadleśnictw na wyrównanie faktycznych niedoborów powstałych przy realizacji gospodarki leśnej, a nie na planowane niedobory. Uwaga ta nie wpływa jednak na ocenę Nadleśnictwa w tym zakresie, ponieważ postępowano zgodnie z zarządzeniem DGLP.

(dowód: akta kontroli str. 648-653, 693)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Nadleśnictwa w zakresie dotyczącym środków Funduszu Leśnego.

4. Sytuacja majątkowo-finansowa Lasów Państwowych

4.1. Ocena systemu organizacji rachunkowości

Opis stanu
faktycznego

4.1.1. W Nadleśnictwie prowadzono ewidencję operacji gospodarczych (księgi rachunkowe) z wykorzystaniem *Systemu Informatycznego Lasów Państwowych* (dalej: „SILP”). System ten był systemem informatycznym zintegrowanym, wspomagającym zarządzanie, który zorganizowany był modułowo i obsługiwał wszystkie obszary zarządzania na każdym poziomie. Trzon SILP stanowiła aplikacja LAS, która została funkcjonalnie podzielona na 6 zintegrowanych z sobą podsystemów: Planowanie, Gospodarka Leśna, Gospodarka Towarowa, Kadry i Płace, Finanse i Księgowość, Infrastruktura oraz pozostałe moduły służące do wspomagania pracy SILP oraz sporządzania sprawozdań, planów i różnych wydruków. W aplikacji LAS, w podsystemie Finanse i Księgowość prowadzona była ewidencja operacji gospodarczych i ksiąg rachunkowych oraz tworzone były zbiory danych w postaci: dzienników, księgi głównej i ksiąg pomocniczych, zestawienia obrotów i sald księgi głównej oraz sald pomocniczych, wykazów składników i pasywów odpowiednie do wykazu kont zawartego w Planie Kont. Ewidencja księgowa w SILP prowadzona była na kontach syntetycznych i na kontach analitycznych. Integracja wewnątrz systemu ewidencji aplikacji LAS pozwalała na jednokrotne wprowadzenie dokumentu, który staje się dostępny dla pozostałych modułów. Integracja zewnętrzna umożliwiała agregowanie informacji. W ramach SILP funkcjonowały w szczególności następujące aplikacje i pakiety wspomagające

²⁰ Iloczyn wartości przychodów ze sprzedaży drewna w danym miesiącu (1 849 079,37 zł w VII/2011 r., 1 588 648,41 zł w XI/2012 r. i 1 406 410,20 zł w VI/2013 r.) i ustalonego dla Nadleśnictwa wskaźnika (5,4% w 2011 r., 11,6% w 2012 r. i 13,3% w 2013 r.).

system zarządzania i analiz: [1] SILPWeb – narzędzie sieciowe, głównie do raportowania z bazy danych SILP, służyło również do ewidencji decyzji administracyjnych dotyczących wyłączeń gruntów z produkcji, materiału siewnego, e-faktur, dotacji na projekty; [2] Business Objects – aplikacja analityczno-raportowa, umożliwiająca właściwemu użytkownikowi tworzenie niestandardowych raportów z bazy danych SILP w ramach nadanych uprawnień.

(dowód: akta kontroli str. 546-549)

4.1.2. Dla potrzeb analiz oraz zarządzania działalnością i finansami Nadleśnictwa wykorzystywana była przede wszystkim aplikacja SILPweb, a w szczególności jej moduły Raporty i Sprawozdawczość. Stanowiły one system raportowania generujący szereg zdefiniowanych centralnie zestawień, których nie można standardowo uzyskać w aplikacji LAS. Do tworzenia niestandardowych raportów z bazy danych SILP, wspomagających proces zarządzania i analiz, wykorzystywany był także pakiet Business Objects. Aplikacje te umożliwiały szeroki dostęp do danych SILP za pośrednictwem hurtowni danych składającej się z: [1] centralnego systemu raportowania zawierającego zagregowane dane jednostki, [2] lokalnego systemu raportowania zawierającego dane jednostki. Wymienione aplikacje oferowały zestawy raportów obejmujące główne płaszczyzny funkcjonowania jednostki, a w szczególności: planowania, gospodarki leśnej, gospodarki towarowej, kadr i płac, infrastruktury, finansów i księgowości, sprzedaży drewna, zamówień publicznych, dotacji na projekty, sprawozdawczości wewnętrznej i zewnętrznej.

(dowód: akta kontroli str. 546-549)

4.1.3. SILP gromadził i przetwarzał informacje dotyczące całego zakresu działania każdej z jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. Każda informacja była wprowadzana do systemu tylko jeden raz i udostępniana poszczególnym komórkom merytorycznym według ustalonych potrzeb. Podstawą zapisu operacji gospodarczych w SILP były: [1] dowody księgowe, [2] dane tworzone wewnątrz systemu, [3] dane wprowadzane automatycznie z zewnątrz systemu.

Zapisów w księgach rachunkowych dokonywano przy użyciu 'zespołów operacji księgowych' stanowiących zbiory dokumentów księgowych związanych ze sobą tematycznie. Zespół taki tworzony był z poszczególnych operacji księgowych. Operacje te wprowadzane były ręcznie, na podstawie dokumentów źródłowych lub automatycznie generowane przez system na podstawie ewidencji operacji gospodarczych w innych modułach systemu. Integracja podsystemów przejawiała się między innymi możliwością wzajemnego przesyłania danych. Podsystem Finanse i Księgowość przyjmował dane z podsystemów Kadry i Płace, Gospodarka Towarowa i Infrastruktura. Dane przekazywane z tych podsystemów automatycznie tworzyły zespoły operacji księgowych. Zespoły te tworzone były oddzielnie dla każdego dnia i typu dokumentu i po weryfikacji przekazywane były do ksiąg rachunkowych. Z podsystemu Kadry i Płace przekazywane są dane dotyczące rozliczenia wynagrodzeń, składek ZUS, podatku dochodowego od osób fizycznych, potrąceń z list i innych składników płac. Podsystem Gospodarka Towarowa przekazywał, w formie zespołu operacji księgowych, dane dotyczące sprzedaży, wydania materiałów i produktów na własne potrzeby, rozliczenia niedoborów i nadwyżek produktów i materiałów. W powstałym dokumencie dekret obejmował odpowiednio konta przychodów, kosztów, zapasów i należnego podatku VAT. Natomiast z podsystemu Infrastruktura przesyłane były dane dotyczące amortyzacji i umorzenia środków trwałych. Dane dokumentów źródłowych, rejestrowane w leśnictwach i przekazywane do systemu w formie elektronicznej, trafiały do podsystemów Gospodarka Towarowa oraz Kadry i Płace. Dane te, po ich przetworzeniu i poddaniu systemowi kontroli trafiały, do podsystemu Finanse i Księgowość – do zespołu operacji księgowej.

Zapisy operacji księgowych na kontach analitycznych, dokonywane w różnych podsystemach SILP, były przenoszone automatycznie na konta syntetyczne księgi głównej, a dane wartościowe dotyczące poniesionych kosztów, nakładów na budowę środków trwałych przenoszone były automatycznie do systemu planów i podsystemu Infrastruktura.

(dowód: akta kontroli str. 546-549)

4.1.4. Zasady udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w Państwowym Gospodarstwie Leśnym LP (dalej: PGL LP) regulowało zarządzenie Nr 85 DGLP z dnia 9 września 2003 r. w sprawie udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w PGL LP oraz instrukcja obiegu dokumentów i kontroli wewnętrznej w Nadleśnictwie. Główna Księgowa Nadleśnictwa wyjaśniła, że bezpośredni dostęp do ksiąg rachunkowych ma Nadleśnictwo i tylko uprawnieni pracownicy mają możliwość księgowania sprostowań poprzednich zapisów w księgach rachunkowych. Jednocześnie wyjaśniła, iż nie posiada wiedzy za pomocą jakich mechanizmów i jak, DGLP i RDLP kontroluje jednostki podległe. Ponieważ nadleśnictwo otrzymuje od jednostek nadrzędnych wygenerowane raporty z bazy danych Nadleśnictwa z informacją o sprawdzenie poprawności wygenerowanych danych i wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości, wynika z tego, że Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych i RDLP monitorują system informatyczny SILP Nadleśnictwa. W Nadleśnictwie w badanym okresie²¹ przeprowadzona została kontrola kompleksowa, obejmująca lata 2006-2010 z elementami bieżącej działalności z 2011 r. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie dokonano korekty ksiąg rachunkowych.

4.1.5. Sprawozdania finansowe miesięczne sporządzane były w systemie SILP i raportach SILPWeb. Roczne sprawozdania finansowe Nadleśnictwa za lata 2011-2013 sporządzane były w systemach SILP i wg zasad i wzorów określonych corocznie przez DGLP zarządzeniem w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za dany rok przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych. Dane do arkuszy wprowadzane były na podstawie danych zawartych w księgach rachunkowych na podstawie wydawanych zarządzeń DGLP w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL LP przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych. W trakcie sporządzania sprawozdania finansowego formularze były wysyłane do kontroli do RDLP. Po sprawdzeniu Nadleśnictwo otrzymywało ewentualne uwagi (np. dot. powiązania bilansu otwarcia i zamknięcia, propozycji przeksięgowania w celu poprawnego przedstawienia danych w sprawozdaniu finansowym zgodnie z corocznym zarządzeniem DGLP w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGLP za dany rok). W latach 2011-2013 Nadleśnictwo nie korygowało złożonego do RDLP sprawozdania finansowego.

Nadleśnictwo w badanym okresie przed sporządzaniem sprawozdania finansowego dokonywało potwierdzeń sald pomiędzy jednostkami wewnętrznymi LP oraz wszystkimi odbiorcami Nadleśnictwa na podstawie corocznych Zarządzeń Nadleśniczego w sprawie zasad przeprowadzania inwentaryzacji. Natomiast potwierdzenie obrotów i weryfikacja stanów księgowych była przeprowadzana corocznie przez Dział Księgowości na podstawie sporządzanych przez pracowników protokołów weryfikacji do poszczególnych kont, które następnie były weryfikowane przez Głównego Księgowego, który sporządzał zbiorcze sprawozdanie z inwentaryzacji dokonanej drogą weryfikacji stanów księgowych. Weryfikacja ta obejmowała wszystkie obroty (konta) wykazane w sprawozdaniu finansowym.

²¹ Od 1.12.2011 r. do 31.01.2012 r. Protokół z kontroli kompleksowej nr IL-WRI-0940-7-11.

W latach 2011-2013 r. nie pojawiły się różnice w potwierdzeniach obrotów i sald z jednostkami wewnętrznymi Lasów Państwowych.

Sprawozdanie finansowe Nadleśnictwa z lata 2011-2013 podlegało badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta, który wydał o tych sprawozdaniach opinie bez zastrzeżeń. Po zbadaniu przez rewidenta sprawozdania finansowe były przekazywane RDLP w wersji podpisanej i dodatkowo w wersji elektronicznej.

(dowód: akta kontroli str. 945-966, 1966-2124, 2128-2129)

4.2. Ocena wybranych transakcji / zdarzeń gospodarczych oraz prawidłowości ujęcia ich w księgach rachunkowych

Opis stanu
faktycznego

4.2.1. Wysokość naliczonej amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wyniosła: w 2011 r. – 979 926,02 zł, w 2012 r. – 1 135 537,91 zł, w 2013 r. – 1 310 193,56 zł.

(dowód: akta kontroli str. 967-1093, 2129-2130)

4.2.2. W latach 2011-2013 występowały przypadki centralizacji części odpisów amortyzacyjnych, o których mowa w § 12 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe²² (dalej: rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki finansowej). Kwoty odpisów do odprowadzenia amortyzacji scentralizowanej przez Nadleśnictwo wyniosły: w 2011 r. – 3 000 000,00 zł, w 2012 r. – 560 000,00 zł, w 2013 r. – 570 000,00 zł. Wysokość naliczania kwot centralizowanych odpisów amortyzacyjnych była każdorazowo określana zarządzeniami DRDLP w sprawie planów finansowo-gospodarczych RDLP na dany rok. Wysokość amortyzacji scentralizowanej do odprowadzenia do RDLP była wykazywana w załączniku nr 6 do ww. planów – rozrachunki wewnątrzbranżowe. Środki były przekazywane w terminach zgodnych z zapisami ww. zarządzeń. Nadleśnictwo w latach 2011-2013 nie otrzymywało dopłaty z amortyzacji scentralizowanej.

(dowód: akta kontroli str. 1094 -1114, 2130-2131)

4.2.3. Podział wypracowanego zysku (za lata 2011-2012) był dokonywany każdorazowo decyzjami DGLP w sprawie zatwierdzenia sprawozdań finansowych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych za dany rok oraz decyzjami DGLP w sprawie zatwierdzenia podziału zysku netto w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych za dany rok. Nadleśnictwo było informowane pisemnie z RDLP o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego, gdzie wskazywano sumę bilansową, wynik netto (zysk) oraz podział wyniku. W 2011 r. wynik netto (zysk) – 5 644 508,05 zł został podzielony na: ZFŚŚ – 20 000,00 zł, darowizny na cele społecznie użyteczne – 80 000,00 zł, zwiększenie kapitału zasobów LP – 5 544 508,05 zł. W 2012 r. wynik netto (zysk) – 1 882 054,77 zł został podzielony na: ZFŚŚ – 14 000,00 zł, darowizny na cele społecznie użyteczne – 58 200,00 zł, weryfikację wyniku rozliczoną z Funduszem Leśnym – 971 300,00 zł, zwiększenie kapitału zasobów LP – 838 554,77 zł. Z kolei w 2012 r. wynik netto (zysk) – 1 617 807,41 zł został podzielony na: ZFŚŚ – 15 000,00 zł, darowizny na cele społecznie użyteczne – 105 600,00 zł, zwiększenie kapitału zasobów LP – 1 497 207,41 zł.

(dowód: akta kontroli str. 1123-1125, 2131)

4.2.4. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo przeprowadzało z innymi jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych transakcje sprzedaży, kupna i bezpłatnego przekazywania środków trwałych.

Transakcja bezpłatnego przekazywania środków trwałych miała miejsce w 2012 r. Przekazano Zakładowi Usług Leśnych we Wrocławiu koparko-ładowarkę Fiat Hitachi, o wartości księgowej netto 0,00 zł i wartość rynkowa (wg wyceny) 23 000,00

²² Dz. U. Nr 134, poz. 692.

zł. Przekazywanie mienia między jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych, następowało na podstawie § 10 *rozporządzenia w sprawie zasad gospodarki finansowej*. Przekazanie nastąpiło zgodnie z wymogami *zarządzenia Nr 13 DRDLP z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie zagospodarowania zbędnych środków trwałych* (m.in. DRDLP wyraził pisemną zgodę na przekazanie środków trwałych, na wydane środki trwałe sporządzono fakturę wewnętrzną dokumentującą przeprowadzoną transakcję, wartością VAT obciążono jednostkę, której przekazano środek trwały). Ponadto w 2013 r. Nadleśnictwo otrzymało od Nadleśnictwa Oborniki Śląskie podest ruchomy samojezdny o wartości księgowej netto 0,00 zł.

(dowód: akta kontroli str. 1126-1140, 2131-2133)

W latach 2011-2013 dokonano transakcji zakupu pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych na łączną kwotę²³ 1 858 232,16 zł, w tym w 2011 r. na kwotę 670 310,85 zł, w 2012 r. na kwotę 655 097,15 zł, a w 2013 r. na kwotę 532 824,16 zł. Transakcje te dotyczyły najczęściej zakupu: sadzonek, usług rozdrabniania (w 2011 r.), środków ochrony roślin, sortów mundurowych, patrolowania lasu, partycypacji w kosztach szkoleń i narad, nasion, usług brakarza, zakupów inwestycyjnych (w 2011 r. i 2012 r.).

Nadleśnictwo w latach 2011-2013 uzyskało przychód ze sprzedaży na rzecz innych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w wysokości 782 109,11 zł (898 758,24 zł brutto), odpowiednio 221 431,36 zł (brutto – 258 123,27 zł), 226 180,83 zł (brutto – 253 793,40 zł) i 334 496,92 zł (brutto – 386 841,57 zł). Przychody ze sprzedaży wiązały się ze: sprzedażą drewna (466 605,48 zł brutto), refakturowaniem wynagrodzenia przedstawiciela Międzyzakładowej Organizacji Związkowej (180 052,54 zł brutto), sprzedażą sadzonek (130 736,33 zł brutto), organizacją szkoleń (89 760,85 zł brutto), refakturowaniem czynszu mieszkaniowego (17 131,05 zł), refakturowaniem oleju napędowego (12 021,87 zł brutto), refakturowaniem usług telekomunikacyjnych (1 607,84 zł brutto), transportem sadzonek (842,28 zł brutto).

Na podstawie 5 transakcji (dobór celowy przy zastosowaniu kryterium wartości lub nietypowości transakcji) ustalono, że: [1 i 2] sadzonki wyceniane były wg cennika wydawanego corocznie na podstawie decyzji Nadleśniczego, który był sporządzany po kosztach produkcji szkółkarskiej rachunkiem ciągnionym, cennik zawierał wydzielony koszt sadzonek dla jednostek administracyjnych Lasów Państwowych, który nie obejmował naliczonego zysku; [3] obciążenie z tytułu czynszu Nadleśniczego Nadleśnictwa Oborniki Śląskie²⁴ ustalone zostało zgodnie z umową najmu i porozumieniem między Nadleśnictwami; [4] obciążenie z tytułu wynagrodzenia wraz z narzutami pracownika za pełnienie funkcji sekretarza Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność ustalone zostało wg proporcji do ilości członków w poszczególnych Nadleśnictwach; [5] obciążanie z tytułu organizacji szkolenia uwzględniało koszty energii, cateringu, amortyzacji na budynku, wynagrodzenia prowadzącego w odniesieniu do ilości osób biorących udział w szkoleniu z danej jednostki. Sprzedaż zbadanych wyrobów i usług między jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych, o których mowa w § 2 pkt 1-3 *rozporządzenia w sprawie zasad gospodarki finansowej*, była realizowana po koszcie wytworzenia, zgodnie z § 15 tego *rozporządzenia*.

Transakcje z innymi jednostkami wewnętrznymi Lasów Państwowych ujmowane były na wydzielonych kontach księgowych dla celów sporządzenia sprawozdania finansowego na podstawie Planu Kont, tj. sprzedaż na koncie 200 i zakupy na koncie 210, a zakupy inwestycyjne na koncie 213. Sprzedaż wyrobów i usług dla jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych nie była wyodrębniona

²³ Brutto.

²⁴ Zamieszkującego w mieszkaniu należącym do zasobów Nadleśnictwa Wołów.

w sprawozdaniu rocznym. Jak wyjaśnili Nadleśniczy i Główna Księgowa Nadleśnictwo nie miało wyodrębnionych w sprawozdaniach finansowych za lata 2011-2013 wartości sprzedaży i zakupów między jednostkami organizacyjnymi LP, ponieważ dane prezentowane były na podstawie wytycznych DGLP. Nadleśnictwo zgodnie z „Planem kont z komentarzem” ewidencjonuje rozrachunki między jednostkami organizacyjnymi LP z tytułu sprzedaży i zakupu, natomiast dane zaewidencjonowane w księgach rachunkowych na kontach rozrachunkowych z odbiorcami i dostawcami w sprawozdaniu finansowym Nadleśnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 1141-1280, 2131-2132)

4.2.5. Nadleśnictwo w roku 2011 nie dokonywało sprzedaży środków trwałych. W latach 2012-2013 dokonało sprzedaży środków trwałych uzyskując przychód w wysokości 152 849,54 zł, ponosząc koszty w wysokości 372 755,44 zł i osiągając finalnie stratę na tych transakcjach w wysokości 219 905,90 zł. W roku 2012 r. przychody wyniosły 97 729,84 zł, a koszty 267 700,15 zł (strata 169 970,31 zł), natomiast w 2013 r. przychody wyniosły 55 119,70 zł, a koszty 105 055,29 zł (strata 49 935,59 zł). W ujęciu szczegółowym (dla grup transakcji) sprzedaż kształtowała się następująco: w 2012 r. lokale mieszkalne (przychody 97 729,84 zł, koszty 267 700,15 zł, strata (-) 169 970,31 zł); w 2013 r. samochody (przychody 6 800,00 zł, koszty 650,00 zł, zysk 6 150,00 zł), maszyny leśne (przychody 2 610,00 zł, koszty 120,00 zł, zysk 2 490,00 zł), lokale mieszkalne (przychody 45 709,90 zł, koszty 104 285,29 zł, strata (-) 58 575,59 zł). Stratę na sprzedaży środków trwałych w latach 2012 i 2013, poniesiono na sprzedaży lokali mieszkalnych wraz z przynależnościami. Powodem wystąpienia straty była sprzedaż nieruchomości z bonifikatą, które nie zostały umorzone w 100%, a wartość nieumorzona wyniosła w 2012 r. - 260 075,84 zł, a w 2013 r. - 98 235,17 zł.

Na próbie dwóch transakcji o najwyższej stracie (sprzedaż lokali mieszkalnych²⁵) ustalono, że w jednym przypadku sprzedaż odbyła się zgodnie z warunkami określonymi w art. 40a ustawy o lasach (m.in. posiadano operat szacunkowy nieruchomości, lokal zostały zatwierdzone do sprzedaży przez DGLP, osoba uprawniona złożyła oświadczenie o zamiarze nabycia lokalu, lokal sprzedano uprawnionej osobie, cena uległa obniżeniu o 95% z racji wieloletniego zatrudnienia w Nadleśnictwie). Drugi przypadek opisany został w dalszej części niniejszego wystąpienia w części dotyczącej uwag.

(dowód: akta kontroli str. 1283-1290, 1291-1325, 2133-2136)

4.2.6. W kontrolowanym okresie 2011-2013 na dzień bilansowy nie występowały zapasy, które utraciły wartość użytkową, tzn. które uznano za uszkodzone, zniszczone, przeterminowane. W badanym okresie na dzień bilansowy wystąpiły natomiast zapasy, które zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁶ uznano za zbędne. Kwota utworzonych odpisów w poszczególnych latach wynosiła: w 2011 r. – 1 182,52 zł, w 2012 r. – 2 524,16 zł, w 2013 r. – 1 926,16 zł.

W badanym okresie występowały zapasy niewykazujące ruchu w okresie dłuższym niż rok. Wartość tych zapasów w poszczególnych latach wynosiła: w 2011 r. materiały – 2 727,33 zł; w 2012 r. materiały – 2 539,88 zł; w 2013 r. materiały – 4 043,77 zł. Nie wykazano natomiast drewna niewykazującego ruchu w okresie dłuższym niż rok. Jak wyjaśniła Główna Księgowa materiały zalegały, ponieważ w momencie zakupu, wyliczona wartość w trakcie wykonywania zadań gospodarczych okazała się za duża, natomiast tablice nie spełniały parametrów określonych przez RDLP.

²⁵ Budynek mieszkalny z budynkiem gospodarczymi przy ul. Kolejowej 20 w Lubiążu (strata 59 079,49 zł – 2012 r.), lokal mieszkalny z budynkiem gospodarczo-garażowym, Dębno 29/3 (strata 32 142,92 zł – 2013 r.)

²⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm., dalej: *ustawa o rachunkowości*.

Ponadto w Nadleśnictwie występowały zapasy nasion, które były na stanie w okresie dłuższym niż rok. Sytuacja taka miała miejsce latach 2012 (wartość 31 561,74 zł) i 2013 (14 108,04 zł), jednakże zgodnie z § 18 Zasad hodowli lasu dla poszczególnych gatunków drzew leśnych tworzy się rezerwy nasion uwzględniając częstotliwość dobrych urodzajów. Nasiona te znajdowały się w przechowalni nasion.

(dowód: akta kontroli str. 1394-1425, 2136-2137)

4.2.7. Wartość naliczonych odsetek za 2011 r. wyniosła 40 359,61 zł, w tym za drewno – 37 314,22 zł, kary umowne – 13,74 zł, najem i dzierżawę – 548,79 zł i od należności czynszowych – 1 127,84 zł, pozostałe (sprzedaż mieszkań, sprzedaż materiałów) – 1 355,02 zł. Z kolei w 2012 r. wartość naliczonych odsetek wyniosła 17 667,66 zł, w tym za drewno – 5 281,99 zł, kary umowę – 11 289,36 zł, najem i dzierżawę – 650,78 zł i od należności czynszowych – 282,63 zł, pozostałe (sprzedaż mieszkań, sprzedaż materiałów) 162,90 zł. Natomiast w 2013 r. wartość naliczonych odsetek wyniosła 11 301,70 zł, w tym za drewno – 9 000,56 zł, kary umowne – 788,20 zł, najem i dzierżawę – 284,79 zł i od należności czynszowych – 1 228,15 zł. Na dzień 14 sierpnia 2014 r. niewyegzekwowane odsetki za 2011 r. wynosiły 28 517,50 zł (27 389,66 zł z tytułu drewna, dwóch dłużników oraz 1 127,84 zł z tytułu czynszu, jeden dłużnik), a zapłacone 11 842,11 zł; za 2012 r. niewyegzekwowane odsetki wynosiły 14 237,37 zł (11 255,68 zł z tytułu odsetek od kary, jeden dłużnik, ponadto 283,30 zł z tytułu drewna, jeden dłużnik oraz 98,39 zł z tytułu czynszu, jeden dłużnik), a zapłacone 3 430,32 zł; za 2013 r. niewyegzekwowane odsetki wynosiły 4 282,88 zł (2 883,30 zł z tytułu drewna, jeden dłużnik, ponadto 1 220,15 zł z tytułu czynszu, jeden dłużnik oraz 179,43 zł z tytułu odsetek od kary, dwóch dłużników), a zapłacone 7 018,82 zł. Nadleśnictwo egzekwowało odsetki od należności przeterminowanych poprzez wysyłanie upomnień, kontakt telefoniczny z dłużnikiem bądź dochodzenie na drodze sądowej.

(dowód: akta kontroli str. 1437-1449, 2138-2143)

Według stanu na koniec 2011 r. należności ogółem z tytułu dostaw i usług²⁷ wynosiły 492 537,44 zł, w tym należności przeterminowane 358 960,52 zł (odpis aktualizujący na kwotę 310 107,02 zł). Z kolei wg stanu na koniec 2012 r. należności te ogółem wynosiły 545 891,71 zł, w tym należności przeterminowane 492 085,22 zł (odpis aktualizujący na kwotę 358 826,48 zł). Natomiast wg stanu na koniec 2013 r. należności ogółem wyniosły 891 189,67 zł, w tym należności przeterminowane 422 026,67 zł (odpis aktualizujący na kwotę 362 916,19 zł). Nadto wg stanu na koniec 2011 r. należności wykazane w pozycji „inne”²⁸ bilansu wynosiły 164 634,85 zł, w tym przeterminowane – 4 479,58 zł (utworzono odpis aktualizujący na kwotę 1 858,96 zł), wg stanu na koniec 2012 r. należności te wynosiły 151 774,56 zł, w tym przeterminowane 43 968,28 zł (nie utworzono odpisu aktualizacyjnego) i wg stanu na koniec 2013 r. należności inne wynosiły 150 979,30 zł, w tym przeterminowane 50 511,46 zł (odpis aktualizujący na kwotę 2 136,00 zł).

Według stanu na koniec 2011 r. należności ogółem z sprzedaży drewna²⁹ wynosiły 503 755,57 zł, w tym należności przeterminowane 307 450,75 zł (odpis aktualizujący na kwotę 264 547,84 zł). Z kolei wg stanu na koniec 2012 r. należności te ogółem wynosiły 498 427,06 zł, w tym należności przeterminowane 442 690,08 zł (odpis aktualizujący na kwotę 316 860,27 zł). Natomiast wg stanu na koniec 2013 r. należności ogółem wyniosły 797 198,76 zł, w tym należności przeterminowane 376 029,96 zł (odpis aktualizujący na kwotę 319 729,83 zł).

Pozostałe przeterminowane należności dotyczyły (poza drewnem) w 2011 r. łącznie – 55 989,35 zł, w tym: usługi transportowej (3 536,60 zł), najmu (27 765,86 zł),

²⁷ Konta 2901 i 2902.

²⁸ Należności netto (poz. 47 bilansu) – konta 2903 i 2904.

²⁹ Wraz z karami.

czynszu (16 082,24 zł), kradzieży drewna (2 620,62 zł), dzierżawy gruntów rolnych i stawów (2 368,39 zł), refaktury wynagrodzeń (992,55 zł), refaktury (na rzecz DGLP) kosztów weryfikacji szkód (764,13 zł), kosztów zastępstwa procesowego 913,74 zł) sprzedaży mieszkania (1 845,22 zł). W 2012 r. łącznie – 93 363,42 zł, w tym: usługi transportowej (3 536,60 zł), najmu (27 765,86 zł), czynszu (11 996,28 zł), kradzieży drewna (43 968,28 zł), dzierżawy gruntów rolnych i stawów (4 863,77 zł), refaktury usług telekomunikacyjnych (69,48 zł), sprzedaży złomu (1 163,15 zł). W 2013 r. łącznie – 96 508,17 zł, w tym: usługi transportowej (3 536,60 zł), najmu (27 765,86 zł), czynszu (13 073,62 zł), kradzieży drewna (50 511,46 zł), dzierżawy (95,73 zł), refaktury za energie i usługi telekomunikacyjne (205,58 zł), refaktury usługi szkolenia (1 319,42 zł).

(dowód: akta kontroli str. 1538-1543, 2138-2143)

Szczegółowym badaniem objęto próbę 10 sald (dobór celowy z uwzględnieniem kryteriów wartości i czasu przeterminowania).

Konto 2901 „Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu sprzedaży drewna”, wg stanu na koniec 2011 r., 2012 r. i 2013 r. wykazywało salda w wysokości odpowiednio: 264 547,84 zł, 316 860,27 zł i 319 729,83 zł. Analiza tego konta wg stanu na dzień 21 sierpnia 2014 r. wykazała, że: [1] kwota 150 680,40 zł dotyczy należności powstałej w 2003 r., do której Nadleśnictwo w roku 2008 złożyło wniosek o umorzenie należności do DGLP za pośrednictwem DRDLP (zakończone postępowania upadłościowe) – wniosek nie został rozpatrzony; [2] kwota 46 228,17 zł dotyczy należności powstałej w 2001 r. Nadleśnictwo w wyniku wyroku sądowego odzyskało część pierwotnego długu (z kwoty 63 014,37 zł), w celu odzyskania pozostałej kwoty prowadzona była egzekucja komornicza, która została umorzona w 2005 r. Nadleśnictwo w 2005 r. złożyło wniosek o umorzenie należności do DGLP za pośrednictwem DRDLP. W dniu 13 listopada 2013 r. RDLP we Wrocławiu zwrócił wniosek do Nadleśnictwa w celu uzupełnienia w związku z zaistniałymi zmianami prawnymi, nadmieniając, że jednostka zostanie poinformowana o konieczności złożenia aktualnego wniosku. DRDLP poinformował także, że po złożeniu wniosków przez wszystkie jednostki będące wierzycielem dłużnika, będą one rozpatrywane łącznie. DRDLP dotąd nie poinformował Nadleśnictwa o konieczności złożenia ponownego wniosku, niemniej jednak Główna Księgowa przygotowała w trakcie kontroli ponowny wniosek i jak wyjaśniono po zaopiniowaniu przez radcę prawnego i Nadleśniczego zostanie on przekazany; [3] kwota 48 831,32 zł dotyczy należności powstałej z tytułu kary umownej w 2010 r., prowadzona jest egzekucja komornicza, [4] kwota 36 811,98 zł dotyczy należności powstałej w 2008 r., z dłużnikiem Nadleśnictwo zawarło ugodę dotyczącą spłaty należności, po zaprzestaniu spłaty wystąpiło z wnioskiem do sądu uzyskując nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, sprawa została skierowana do egzekucji komorniczej, która została umorzona wobec stwierdzenia jej bezskuteczności. W 2014 r. do Nadleśnictwa wpłynął wniosek dłużnika o częściowe umorzenie należności pieniężnej i rozłożenie pozostałej części należności na raty, sprawa w toku. Dłużnik rozpoczął spłacanie długu, na dzień 6 sierpnia 2014 r. odzyskano kwotę 2 512,37 zł; [5] kwota 32 081,52 zł dotyczy długu powstałego w 2003 r. W 2004 r. Nadleśnictwo uzyskało sądowy nakaz zapłaty i skierowało sprawę do komornika sądowego, prowadzona jest egzekucja komornicza; [6] kwota 2 000,00 zł dotyczy należności powstałej w 2002 r., Nadleśnictwo uzyskało nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, dłużnik spłacił część należności. Po zaprzestaniu spłacania długu, prowadzona była egzekucja komornicza, jednakże komornik sądowy zawiadomił w dniu 2 października 2012 r. o jej umorzeniu; [7] należność w wysokości 584,07 zł została uregulowana w 2014 r.

Konto 2902 „Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług – poza drewnem” wg stanu na koniec 2011 r., 2012 r. i 2013 r. wykazywało salda

w wysokości odpowiednio: 45 559,18 zł, 41 966,21 zł i 43 186,36 zł. Analiza tego konta wg stanu na dzień 21.08.2014 r. wykazała, że: [8] kwota 27 765,86 zł dotyczy należności za najem nieruchomości w okresie od listopada 2001 r. do marca 2002 r., do której Nadleśnictwo w roku 2008 złożyło wniosek o umorzenie należności do DGLP za pośrednictwem DRDLP (zakończone postępowanie upadłościowe) – wniosek nie został rozpatrzony; [9] kwota 11 883,90 zł dotyczy należności z tytułu czynszu powstałej w 2009 r. Nadleśnictwo uzyskało nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, wypowiedziano umowę najmu. Nadleśnictwo uzyskało wyrok sądowy nakazujący wydanie nieruchomości właścicielowi. Na jego podstawie wezwano Gminę Wińsko do uiszczania wpłat z tytułu bezumownego korzystania z lokalu do czasu przydzielenia lokalu socjalnego. Gmina finansuje wartość comiesięcznej kwoty za bezumowne korzystanie; [10] kwota 3 536,60 zł dotyczy należności za usługę transportową powstałą w 1995 r. do której Nadleśnictwo w 2004 r. złożyło wniosek o umorzenie należności do DGLP za pośrednictwem DRDLP. W dniu 13 listopada 2013 r. RDLP we Wrocławiu zwrócił wniosek do Nadleśnictwa w celu sporządzenia ponownie aktualnego wniosku, ponieważ do RDLP w 2004 r. wpłynęły wnioski dot. dłużnika z czterech nadleśnictw. Nie były one rozpatrywane z uwagi na niepoprawne sporządzenie wniosku przez jedno nadleśnictwo. DRDLP poinformował, aby wnioski sporządzić ponownie na aktualnej podstawie prawnej oraz, że będą one rozpatrywane łącznie po sporządzeniu poprawnych wniosków przez wszystkie jednostki będące wierzycielem dłużnika. Główna Księgowa przygotowała w trakcie kontroli ponowny wniosek i jak wyjaśniono po zaopiniowaniu przez radcę prawnego i Nadleśniczego zostanie on przekazany.

Należności przeterminowane z tytułu dostaw i usług wykazane na koniec 2013 r., na które nie utworzono odpisu aktualizującego, wynosiły 59 110,48 zł, na dzień 21 sierpnia 2014 r. wynosiły natomiast 982,06 zł (2 dłużników z tytułu kary umownej, egzekucja komornicza była w toku), pozostała kwota 58 128,42 zł została spłacona w 2014 r.

Analiza konta 2903 - „Odpisy aktualizujące wartość pozostałych należności”, wg stanu na koniec 2013 r., wykazała saldo w wysokości 2 136,00 zł dotyczące tzw. należności trudnych do odzyskania, bowiem dotyczących 4 należności za kradzieże drewna (koszty zastępstw procesowych). Nadleśnictwo uzyskało wyroki sądowe i wysłało wezwania do zapłaty, w jednym przypadku wszczęto postępowanie egzekucyjne, w dwóch przypadkach rozłożono spłatę na raty. Natomiast analiza konta 2904 - „Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych” wykazywała saldo 0,00 zł. Należności przeterminowane wykazane w pozycji „inne” bilansu, nieobjęte odpisem aktualizującym (48 375,46 zł), stanowiły należności za kradzieże drewna (osiem spraw). Nadleśnictwo uzyskało wyroki sądowe, oraz wysłało wezwania do zapłaty, wszczęto cztery postępowania egzekucyjne, w jednym przypadku rozłożono należność na raty.

Nadleśnictwo tworzyło odpisy aktualizujące wartości należności w sytuacji wystąpienia przesłanek, o których mowa w art. 35b ustawa o rachunkowość³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 1544-1722, 2138-2141)

Nadleśnictwo naliczyło w 2013 r. rekompensatę za opóźnienia w płatnościach w kwocie 167,99 zł.

(dowód: akta kontroli str. 1782-1786, 2142)

4.2.8. Wysokość naliczonych kar umownych z tytułu nieodebrania drewna w latach 2011-2013 wyniosła łącznie 136 513,70 zł, z tego wg stanu na dzień 14 sierpnia 2014 r. zapłacono (pobrano) 125 163,96 zł. Niezapłacone należności z tego tytułu

³⁰ Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

pochodziły z lat 2012-2013 i wynosiły 11 349,74 zł (6 dłużników), co stanowiło 8,31% naliczonych kar umownych.

Nadleśnictwo podejmowało czynności zmierzające do wyegzekwowania kar. Wyegzekwowano wszystkie kary dotyczące umów z 2011 r. W przypadku nieuregulowanych kar z 2012 r. (333,69 zł i 648,37 zł) egzekucja komornicza była w toku. W przypadku kar za 2013 r.: w przypadku jednej z nich (5 386,07 zł) sprawę skierowano do sądu i w sierpniu 2014 r. uzyskano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym³¹; w odniesieniu do kolejnej kary (3 860,50 zł) rozpoczęto procedurę rozłożenia spłaty na raty³², natomiast w przypadku dwóch kolejnych kar (1 097,25 zł i 23,86 zł) sprawy w czerwcu 2014 r. skierowano do sądu. W Nadleśnictwie w badanym okresie nie wystąpiły przypadki odstąpienia od egzekwowania naliczonej kary za nieodebrane drewno.

(dowód: akta kontroli str. 512-516, 626-556, 867-896, 2142)

4.2.9. W Nadleśnictwie zobowiązania wyceniane były w kwocie wymagającej zapłaty, zgodnie z pkt 2.1. Zasad (polityki) rachunkowości. Na koniec lat 2011-2013 (na dzień bilansowy) w Nadleśnictwie nie wystąpiły zobowiązania przeterminowane. W latach 2011-2013 wystąpiły pojedyncze przypadki kilkudniowych opóźnień płatności, odsetki z tego tytułu wyniosły za 2011 r. – 72,83 zł (w tym wg księgowoń 59,00 zł od zobowiązań budżetowych i zrównanych z nimi i 13,86 zł za nieterminowe regulowanie zobowiązań), za 2012 r. – 98,03 zł (odpowiednio 62,00 zł i 36,03 zł), w 2013 r. – 970,61 zł (odpowiednio 940,00 zł i 30,61 zł). Największa kwota zapłaconych odsetek w kwocie 711,00 zł dotyczyły należności na rzecz Gminy i Miasta Wołów. Jak wyjaśniła Główna Księgowa Nadleśnictwa, zapłacone odsetki dotyczyły korekt w podatku od nieruchomości, które wynikały z rozbieżności pomiędzy ewidencją gruntów i budynków w Starostwie, a ewidencją w Nadleśnictwie. Nadleśnictwo złożyło korektę podatku od nieruchomości za 2012 r. Z korekty tej wynikała nadpłata i wartość tej nadpłaty znajdowała się na koncie Gminy. Gmina przez cały 2013 r. nie uznawała złożonej korekty i prowadziła czynności wyjaśniające. W efekcie uznała złożoną korektę, ale nadpłatę uznała w momencie uznania korekty. Mimo, że pieniądze Nadleśnictwa z nadpłaty znajdowały się na rachunku bankowym Gminy to i tak naliczano Nadleśnictwu odsetki.

(dowód: akta kontroli str. 1467-1537, 1723-1781, 2143-2145)

4.2.10. Nadleśnictwo nie posiadało akcji i udziałów w innych spółkach.

(dowód: akta kontroli str. 2145)

4.3. Ocena sytuacji majątkowo-finansowej Nadleśnictwa

*Opis stanu
faktycznego*

Bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2011, 2012 i 2013 r., po stronie aktywów i pasywów wykazywał odpowiednio: 36 294 046,59 zł, 38 295 922,31 zł i 36 783 334,56 zł. Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2011, 2012 i 2013 wykazał zysk netto w wysokości odpowiednio: 5 644 508,05 zł, 1 882 054,77 zł i 1 617 807,41 zł³³. Zestawienie zmian w kapitale własnym 2012 r. do 2011 r. wykazało zwiększenie kapitału własnego o kwotę 1 242 633,07 zł, natomiast zestawienie zmian w kapitale własnym 2013 r. do 2012 r. wykazało zmniejszenie o kwotę 799 366,39 zł. Rachunek przepływów pieniężnych 2012 r. do 2011 r. wykazał zmniejszenie stanu środków pieniężnych netto o kwotę 907 380,11 zł, natomiast 2013 r. do 2012 r. o kwotę 3 014 231,80 zł.

Aktywa trwałe na dzień 31 grudnia 2011, 2012 i 2013 r. wzrastały i wynosiły odpowiednio: 17 208 270,43 zł, 19 099 100,38 zł i 19 763 005,08 zł, w tym rzeczowe

³¹ Na dzień 14.08.2014 r. spłacono 717,13 zł.

³² Na dzień 14.08.2014 r. spłacono 2 000,00 zł.

³³ W latach 2011-2013 wynik finansowy netto dla Nadleśnictwa w planach finansowo-gospodarczych ustalony był w wysokościach odpowiednio: 332,6 tys. zł, 109,5 tys. zł i 109,8 tys. zł.

aktywa trwałe odpowiednio 17 127 027,87 zł, 19 022 408,55 zł i 19 670 769,15 zł. Najistotniejszym wartościowo składnikiem aktywów były rzeczowe aktywa trwałe, przede wszystkim budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej, które stanowiły w kolejnych latach odpowiednio 43,21%, 45,56% i 48,29% sumy aktywów (wzrost tej pozycji bilansowej – patrz pkt 4.3.2.). Aktywa obrotowe na dzień 31 grudnia 2011, 2012 i 2013 r. wynosiły odpowiednio: 19 085 776,16 zł, 19 196 821,93 zł i 17 020 329,48 zł. Istotnym składnikiem aktywów Nadleśnictwa w analizowanym okresie (od 50,05% w 2011 r. do 45,06% w 2012 r. i do 38,72% w 2013 r.) były inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne w kasie i na rachunku) odpowiednio: 18 164 808,76 zł, 17 257 428,65 zł i 14 243 196,85 zł.

Zmniejszenie środków pieniężnych w 2012 r. wynikało przede wszystkim z wydatków inwestycyjnych (2 355 589,81 zł), centralizacji amortyzacji (560 000,00 zł, szerzej pkt 4.2.2.), natomiast w 2013 r. z wydatków inwestycyjnych (3 263 007,86 zł), podziału wyniku finansowego za rok poprzedni (971 300,00 zł – weryfikacja wyniku rozliczona z Funduszem Leśnym) oraz środków pieniężnych przekazanych DGLP z przeznaczeniem na zakup i adaptację siedziby biura DGLP³⁴.

(dowód: akta kontroli str. 1787-1793, 1949-1950, 2024, 2028, 2083, 2087, 2150-2151)

Kapitały (fundusze) własne na dzień 31 grudnia 2011, 2012 i 2013 r. wynosiły odpowiednio: 31 174 908,77 zł, 32 417 541,84 zł i 31 618 175,45 zł. Aktywa Nadleśnictwa finansowane były przede wszystkim kapitałem zasobów, który wynosił w 2011 r. 24 118 729,49 zł (co stanowiło 66,45% sumy pasywów), 29 217 017,04 zł (76,29% sumy pasywów) i 28 738 613,83 zł (78,13% sumy pasywów). Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania wzrastały i wynosiły w tych latach odpowiednio: 5 119 137,82 zł, 5 878 380,47 zł i 5 165 159,11 zł, w tym zobowiązania krótkoterminowe odpowiednio: 3 131 041,66 zł, 3 942 267,43 zł i 2 967 747,35 zł.

Majątek ogółem zwiększył się w 2012 r. o 5,52% w porównaniu z rokiem 2011. Zwiększeniu uległy: aktywa trwałe o 10,99%, majątek obrotowy o 0,58%, zapasy o 135,88%. Zwiększeniu uległy także: kapitał własny o 3,99%, zobowiązania i rezerwy o 14,83%. zobowiązania krótkoterminowe o 25,91%, a także należności krótkoterminowe o 109,12%. Zmniejszyły się inwestycje krótkoterminowe o 5%. W strukturze majątku obrotowego największy udział stanowiły inwestycje krótkoterminowe, tj. 89,89%.

Z kolei w 2013 r. majątek ogółem zmniejszył się o 3,95% w porównaniu do 2012 r. Zwiększeniu uległy: aktywa trwałe o 3,48% oraz należności krótkoterminowe o 53,98%. Zmniejszyły się: majątek obrotowy o 11,34%, zapasy o 9,31%, inwestycje krótkoterminowe o 17,47%, kapitał własny o 2,47%. W strukturze majątku obrotowego największy udział stanowiły inwestycje krótkoterminowe, tj. 83,68%. Wzrost kapitału zasobów w 2012 r. wynikał przede wszystkim z przeznaczenia części zysku na jego zwiększenie (5 544 508,05 zł). Spadek w 2013 r. pomimo osiągnięcia zysku rok wcześniej (zwiększenie kapitału nastąpiło przez częściowe przeniesienie zysku z roku poprzedniego w kwocie 838 554,77 zł), wynikał przede wszystkim z centralizacji amortyzacji (570 000,00 zł) oraz bezpłatnego przekazania środków na zakup i adaptację siedziby biura DGLP (800 000,00 zł).

(dowód: akta kontroli str. 683-686, 1787-1793, 1949-1950, 2083)

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w latach 2011, 2012 i 2013 r. ulegały zmniejszeniu i zwiększeniu i wyniosły odpowiednio: 20 337 818,89 zł, 15 654 383,80 zł i 18 863 028,01 zł, w tym przychody z działalności podstawowej odpowiednio: 20 114 517,03 zł, 15 392 673,88 zł i 18 611 460,91 zł. Z kolei koszty

³⁴ Porozumienie z dnia 28.01.2013 r. w sprawie przekazania części mienia Skarbu Państwa znajdującego się w zarządzie Nadleśnictwa Wołów na rzecz Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (przekazanie aktywów obrotowych w postaci środków pieniężnych w wysokości 800 000,00 zł na zakup i adaptację siedziby Biura Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych).

sprzedanych produktów, towarów i materiałów malały i wzrastały i wyniosły odpowiednio: 8 484 696,07 zł, 7 216 055,41 zł, 10 149 302,74 zł, w tym koszty wytworzenia w działalności podstawowej odpowiednio: 8 274 008,90 zł, 6 991 539,99 zł i 9 827 543,66 zł. Koszty zarządu wzrastały i wynosiły odpowiednio: 7 077 597,20 zł, 7 456 407,35 zł i 7 825 611,94 zł³⁵.

Przychody ze sprzedaży drewna stanowiły odpowiednio 93,4% przychodów ogółem i 98,83% przychodów ze sprzedaży w 2011 r., 89,53% przychodów ogółem i 97,41% przychodów ze sprzedaży w 2012 r. oraz 89,38% przychodów ogółem i 93,88% przychodów ze sprzedaży w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1951)

W 2012 r. przychody ogółem spadły o 23,03% (tj. o kwotę 4 683 435,09 zł) w porównaniu do 2011 r., co wynikało przede wszystkim ze zwiększonego pozyskania drewna w roku 2011 (związanego ze stanu lasu). Koszty ogółem³⁶ spadły o 5,71% (tj. 889 830,51 zł) w porównaniu do 2011 r. Jak wyjaśniła Główna Księgowa przychód w 2011 r. był wykonany przy względnie niezmiennych kosztach stałych i przy wzroście kosztów pozyskania uzależnionego od dodatkowej masy pozyskania drewna.

(dowód: akta kontroli str. 1882, 1951)

Zysk brutto na działalności gospodarczej w 2012 r. pogorszył się o 64,74% (tj. o kwotę 3 761 652,89 zł pomimo otrzymanych dopłat z Funduszu Leśnego w kwocie 5.670 tys. zł) w porównaniu z rokiem 2011. Pogorszenie sprzedaży wynikało z tego, iż pozyskanie masy drewna było realizowane na poziomie wynikającym z planu (zwiększenie pozyskania z przyczyn sanitarnych za zgodą DRDLP wynosiły w tym roku jedynie 3 tys. m³, przy dodatkowym pozyskaniu 20 tys. m³ w 2011 r.).

(dowód: akta kontroli str. 48, 58, 61, 1882, 1951)

Z kolei w 2013 r. przychody ogółem wzrosły o 20,5% (tj. o 3 208 644,21 zł) w porównaniu do roku 2012. Wzrost przychodów związany był m.in. z wyższym planem pozyskania drewna oraz z pozyskaniem dodatkowych mas drewna przy pracach związanych z budową wału przeciwpowodziowego rzeki Odry (decyzja Wojewody Dolnośląskiego Nr 33/11 na realizację inwestycji przeciwpowodziowych pn: „Domaszków-Tarchalice - odtworzenie naturalnej retencji przeciwpowodziowej doliny rzeki Odry, gm. Wołów”). Wygenerowany przychód pochodził także z refakturowania usług wykonanych podczas prac na wale (601 573,54 zł netto).

(dowód: akta kontroli str. 48, 63-64, 1942, 1882, 1951, 2125)

Koszty ogółem³⁷ wzrosły jednak o 22,5% (tj. 3 302 451,92 zł) w porównaniu do 2012 r. Jak wyjaśniono koszty ogółem administracyjne wzrosły o 1 080 423,80 zł³⁸, co było spowodowane przede wszystkim wzrostem kosztów regulacji stanu posiadania w stosunku do roku 2012 r. o 681 496,88 zł. Związane to było z pracami nad nowym dziesięcioletnim Planem Urządzania Lasu, który obowiązywać będzie począwszy od 2015 r. Ponadto wzrosły koszty Służby Leśnej (o 211 505,87 zł) i koszty administracyjne (o 185 243,63 zł). Na wzrost tych dwóch kosztów miał wpływ m.in. wzrost wynagrodzeń wynikający z awansów (33% zatrudnienia, 350 zł na osobę) oraz poniesionych kosztów remontów mieszkań (o ok. 92,7 tys. zł). Ponadto w okresie tym wzrosła amortyzacja, co związane było z inwestycjami poniesionymi w latach poprzednich. Znaczący wpływ na wzrost kosztów działalności podstawowej miało: podniesienie kosztów ochrony lasu (o 461 100,46 zł),

³⁵ Przede wszystkim z uwagi na wzrost wynagrodzeń i świadczeń na rzecz pracowników oraz ogólnych kosztów utrzymania.

³⁶ Tj. koszty sprzedaży + koszty zarządu.

³⁷ Koszty sprzedaży + koszty zarządu.

³⁸ Zgodnie z wykonaniem LPIR- 1 za 2012 i 2013 r., na podstawie wykonanych kosztów wytworzenia.

utrzymanie obiektów leśnych (o 501 290,34 zł), pozyskanie i zrywka drewna (o 1 038 141,76 zł).

(dowód: akta kontroli str.1882-1883, 1943, 1951, 1962-1963, 1964-1965)

Zysk brutto na działalności gospodarczej w 2013 r. pogorszył się o 15,96% (tj. 326 943,74 zł) w porównaniu z rokiem 2012. Związane było to z wyżej opisanym, nieproporcjonalnym wzrostem kosztów w stosunku do przychodów.

(dowód: akta kontroli str.1882-1883, 1951, 1962-1963, 1964-1965)

W 2012 r. koszty rodzajowe (20 787 591,53 zł) wzrosły w stosunku do 2011 r. o 912 783,65 zł (4,59%). Największy udział w kosztach ogółem stanowiły wynagrodzenia łącznie z ubezpieczeniami społecznymi i świadczeniami – 7 486 059,51 zł, które wzrosły w porównaniu do 2011 r. o 564 693,71 zł (o 8,16%), co głównie wynikało z wypłaconych premii, których wzrost w stosunku do roku poprzedniego wynosił 3,13%, a stawka wyjściowa w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 5,88%. Duży udział w kosztach ogółem stanowiły usługi obce – 7 323 090,55 zł, które w porównaniu do 2011 r. zmalały o kwotę 328 566,24 zł (o 4,29%). Natomiast w 2013 r. koszty rodzajowe (23 953 782,98 zł) wzrosły w stosunku do 2012 r. o 3 166 191,45 zł (15,23%). Największy udział w kosztach ogółem stanowiły usługi obce – 9 376 929,98 zł, które w porównaniu do 2012 r. wzrosły o kwotę 2 053 839,43 zł (o 28,05%), co wynikało przede wszystkim ze wzrostu wartości usług wykonanych na rzecz działalności administracyjnej, tj. regulacji stanu posiadania i remontów mieszkań, oraz działalności podstawowej, tj. pozyskania drewna i ochrony lasu. Duży udział w kosztach ogółem miały także wynagrodzenia (łącznie z ubezpieczeniami społecznymi i świadczeniami) – 7 385 408,01 zł, które w porównaniu do 2012 r. zmniejszyły się o 100 651,50 zł (o 1,34%).

(dowód: akta kontroli str. 696-697, 1882-1884, 1947-1948)

W latach 2011-2013 spadał wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym (stałym), który w 2011 r. wynosił 181,16%³⁹, a w 2013 r. 159,99%⁴⁰, tj. spadek o 21,17 punktów procentowych (dalej: „p.p.”). Wskaźniki rentowności uległy w badanym okresie pogorszeniu, gdyż: [1] rentowność majątku (ROA) w 2011 r. wynosiła 15,55%⁴¹, a w 2013 r. 4,40%⁴², tj. pogorszyła się o 11,15 p.p.; [2] rentowność kapitału własnego (ROE) w 2011 r. wyniosła 18,11%⁴³, a w 2013 r. 5,12%⁴⁴, tj. pogorszyła się o 12,99 p.p.; [3] rentowność kapitałów całkowitych w 2011 r. wynosiła 15,56%, a w 2013 r. 4,41, tj. pogorszyła się o 11,15 p.p.; [4] rentowność netto sprzedaży w 2011 r. wyniosła 27,75%⁴⁵, a w 2013 r. 8,58%⁴⁶, tj. pogorszyła się o 19,17 p.p. [5] rentowność na sprzedaży w 2011 r. wynosiła 23,48%⁴⁷, a w 2013 r. wynosiła 4,71%⁴⁸, tj. pogorszyła się o 18,77 p.p. Wskaźniki te były jednak wyższe niż obliczone dla PGL LP, co wskazuje na relatywnie lepszą sytuację Nadleśnictwa niż całego PGL LP. Na wykazaną rentowność istotny wpływ miało otrzymanie dopłat na wyrównanie niedoborów na działalności leśnej z Funduszu Leśnego, opisanych w punkcie 3 niniejszego wystąpienia. Wskazać przy tym należy, że istotną część wyniku finansowego netto w latach 2011-2013 stanowiła nadwyżka otrzymanych dopłat na wyrównanie niedoborów z Funduszu Leśnego nad faktycznymi niedoborami na działalności leśnej, która wyniosła

³⁹ Wyższy o 45,28 p.p. od całego PGL LP – 135,88%.

⁴⁰ Wyższy o 40,9 p.p. o całego PGL LP – 119,09%.

⁴¹ Wyższy o 5,78 p.p. od całego PGL LP – 9,77%.

⁴² Wyższy o 1,23 p.p. od całego PGL LP – 3,17%.

⁴³ Wyższy o 5,41 p.p. od całego PGL LP – 12,70%.

⁴⁴ Wyższy o 0,89 p.p. od całego PGL LP – 4,23%.

⁴⁵ Wyższy o 16,14 p.p. od całego PGL LP – 11,61%.

⁴⁶ Wyższy o 4,16 p.p. od całego PGL LP – 4,42%.

⁴⁷ Wyższy o 14,11 p.p. od całego PGL LP – 9,37%.

⁴⁸ Wyższy o 3,42 p.p. od całego PGL LP – 1,29%.

w 2011 r. 2.285,0 tys. zł, co stanowi 40,5% zysku netto za rok 2011, w 2012 r. 1.056,2 tys. zł, co stanowi 56,1% zysku netto za rok 2012, natomiast w 2013 r. wyniosła 1.041,6 tys. zł, co stanowi 64,4% zysku netto za ten rok.

Wskaźnik płynności I stopnia: w 2011 r. wynosił 6,10⁴⁹, w 2012 r. wynosił 4,87⁵⁰ a w 2013 r. wynosił 5,74⁵¹. Natomiast wskaźnik płynności II stopnia: w 2011 r. wynosił 6,05⁵², w 2012 r. wynosił 4,78⁵³, w 2013 r. wynosił 5,63⁵⁴. Z kolei wskaźnik płynności III stopnia: w 2011 r. wynosił 5,81⁵⁵, w 2012 r. wynosił 4,39⁵⁶, w 2013 r. wynosił 4,83⁵⁷, co oznacza, że Nadleśnictwo posiadało własne środki pieniężne na regulowanie swoich zobowiązań. Wskaźniki płynności Nadleśnictwa miały wysokie wartości. Spadek w 2012 r. nastąpił ze względu na wzrost zobowiązań, a w 2013 r. wzrósł ze względu na spadek zobowiązań, mimo spadku stanu środków pieniężnych. Płynność Nadleśnictwa była bardzo dobra i nie wystąpiło zagrożenie terminowości spłaty zobowiązań. Wskaźniki płynności były wyższe niż obliczone dla PGL LP.

Wskaźniki zadłużenia w badanym okresie uległy zmniejszeniu, gdyż: [1] wskaźnik ogólnego zadłużenia wyniósł w 2011 r. 14,10%⁵⁸, a w 2013 r. 14,04%⁵⁹, tj. poprawił się o 0,06 p.p.; [2] wskaźnik zadłużenia kapitału własnego wyniósł w 2011 r. 16,42%⁶⁰, a w 2013 r. 16,34%⁶¹, tj. poprawił się o 0,08 p.p. Wskaźniki zadłużenia Nadleśnictwa były na niskim poziomie, co wskazuje na bezpieczną strukturę finansowania. Wskaźniki zadłużenia w analizowanym okresie były niższe niż wskaźniki obliczone dla PGL LP.

Wskaźniki efektywności⁶² przedstawiały się następująco: [1] produktywność majątku nieznacznie zmalała, bo w 2011 r. wynosiła 0,56⁶³, a w 2013 r. 0,51⁶⁴; [2] wskaźnik rotacji środków trwałych zmalał, bo w 2011 r. wynosił 1,19⁶⁵, a w 2013 r. 0,99⁶⁶; [3] wskaźnik rotacji majątku obrotowego wzrósł, bo w 2011 r. wynosił 1,07⁶⁷, a w 2013 r. 1,11⁶⁸; [4] szybkość obrotów zapasów w 2011 r. wynosiła 2,62 dni⁶⁹, a w 2013 r. 6,05 dni⁷⁰, tj. pogorszenie o 3,43 dni; [5] szybkość obrotów należności w 2011 r. wynosiła 13,00 dni⁷¹, a w 2013 r. 45,14⁷² dni, tj. pogorszenie o 32,14 dni; [6] szybkość obrotu należności z tytułu dostaw, robót i usług w 2011 r. wynosiła 8,72 dni⁷³, a w 2013 r. 17,01⁷⁴, tj. pogorszenie o 8,29 dni [7] szybkość obrotu zobowiązań

⁴⁹ Wyższy o 3,13 od całego PGL LP – 2,97.

⁵⁰ Wyższy o 1,99 od całego PGL LP – 2,88.

⁵¹ Wyższy o 2,94 od całego PGL LP – 2,80.

⁵² Wyższy o 3,21 od całego PGL LP – 2,84.

⁵³ Wyższy o 2,05 od całego PGL LP – 2,73.

⁵⁴ Wyższy o 2,97 od całego PGL LP – 2,66.

⁵⁵ Wyższy o 3,40 od całego PGL LP – 2,41.

⁵⁶ Wyższy o 2,06 od całego PGL LP – 2,33.

⁵⁷ Wyższy o 2,52 od całego PGL LP – 2,31.

⁵⁸ Niższy o 8,97 p.p. od całego PGL LP – 23,07%.

⁵⁹ Niższy o 10,92 p.p. od całego PGL LP – 24,96%.

⁶⁰ Niższy o 13,57 p.p. od całego PGL LP – 29,99%.

⁶¹ Niższy o 16,92 p.p. od całego PGL LP – 33,26%.

⁶² Wskaźniki obrotu należności i zobowiązań handlowych wyliczono jako iloraz wartości – odpowiednio należności i zobowiązań – według stanu na ostatni dzień roku obrotowego oraz przychodów ze sprzedaży, pomnożony przez 360 dni.

⁶³ Niższy o 0,25 od całego PGL LP – 0,84.

⁶⁴ Niższy o 0,21 od całego PGL LP – 0,72.

⁶⁵ Niższy o 0,53 od całego PGL LP – 1,72.

⁶⁶ Niższy o 0,25 od całego PGL LP – 1,24.

⁶⁷ Niższy o 0,87 od całego PGL LP – 1,94.

⁶⁸ Niższy o 0,83 od całego PGL LP – 1,94.

⁶⁹ Mniej o 5,72 dni od całego PGL LP – 8,34 dni.

⁷⁰ Mniej o 2,89 dni od całego PGL LP – 8,94 dni.

⁷¹ Mniej o 13,45 dni od całego PGL LP – 26,45 dni.

⁷² Więcej o 21,94 dni od całego PGL LP – 23,20 dni.

⁷³ Mniej o 8,69 dni od całego PGL LP – 17,41 dni.

⁷⁴ Więcej o 4,56 dni od całego PGL LP – 12,42 dni.

w 2011 r. wynosiła 55,42 dni⁷⁵, a w 2013 r. wynosiła 56,64 dni⁷⁶, tj. pogorszenie o 1,22 dni; [8] szybkość obrotu zobowiązań w 2011 r. wynosiła 10,90 dni⁷⁷, a w 2013 r. wynosiła 13,41 dni⁷⁸, tj. pogorszenie o 2,51 dni. W badanym okresie wydłużył się wskaźnik szybkości obrotu należności z 13 do ok. 45 dni, co wynikało m.in. ze wzrostu należności wewnątrzbranżowych związanych z rozliczeniami z RDLP na koniec lat obrotowych (dot. rozliczeń z Funduszem Leśnym, refundacji kosztów poniesionych na przebudowę drzewostanów zniszczonych w skutek klęsk żywiołowych, refundacji kosztów związanych z opracowaniem nowego PUL). Wydłużył się także cykl obrotu należnościami handlowymi z ok. 9 dni w 2011 r. do ok. 17 dni w 2013 r. Jak wyjaśniono wynikało to ze wzrostu należności bieżących (krótkoterminowych) oraz należności przeterminowanych na krótki okres, które były przez odbiorców spłacane. Jednocześnie okres spłaty zobowiązań handlowych wydłużył się z ok. 11 dni do ok. 14 dni. Nadleśnictwo w nieco większym stopniu udzielało kredytu kupieckiego swoim odbiorcom, niż samo finansowało swoją działalność tym kredytem.

(dowód: akta kontroli str. 1835, 1883-1884, 1889-1892, 1952-1953)

W 2012 r. w stosunku do 2011 r. zobowiązania i rezerwy na zobowiązania wzrosły o kwotę ogółem 759,2 tys. zł, w tym rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego o 2,1 tys. zł, rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne o 23,6 tys. zł, zobowiązania krótkoterminowe o 811,2 tys. zł. Zmniejszyły się natomiast rozliczenia międzyokresowe (o 77,7 tys. zł). Rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne wzrosły o 1,47%. Wzrost zobowiązań z tytułu dostaw i usług, przy braku zobowiązań przeterminowanych wynikał z wykonania bieżących zadań gospodarczych. W 2013 r. zobowiązania i rezerwy na zobowiązania zmniejszyły się o 713,2 tys. zł, w tym rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne wzrosły o 311,6 tys. zł, natomiast zmniejszyła się rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (o 2 tys. zł), zobowiązania krótkoterminowe (o 974,5 tys. zł) i rozliczenia międzyokresowe (o 48,3 tys. zł). Rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne wykazały tendencję wzrostową w związku ze wzrostem wynagrodzeń przy stabilnym zatrudnieniu. Spadek zobowiązań wynika głównie ze spadku zobowiązań z tytułu zakupu środków trwałych. Spadek rozliczeń międzyokresowych w badanym okresie wynikał przede wszystkim ze zmniejszania przychodów z tytułu dopłaty wynikającej z rozliczania odpisów amortyzacyjnych środków trwałych finansowanych w latach poprzednich (przed okresem badanym) ze źródeł zewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 1949-1950, 1883-1884, 1885-1888)

4.3.2. Na koniec lat 2011-2013 rzeczowe aktywa trwałe stanowiły odpowiednio 47,19%, 49,67% i 53,48% majątku Nadleśnictwa. Największy wzrost wartości bilansowej środków trwałych nastąpił w 2012 r. z 17 127 027,87 zł (w 2011 r.) do 19 022 408,55 zł (tj. o 1 895 380,68 zł). Pozostałe zmiany w rzeczowych aktywach trwałych dotyczyły: urządzeń technicznych i maszyn z 774 149,30 zł do 712 900,85 zł (spadek o 61 248,45 zł); środków transportu z 624 877,23 zł do 811 329,71 zł (wzrost o 186 452,48 zł); innych środków trwałych z 29 203 56 zł do 17 065,11 zł (spadek o 12 138,45 zł). Środki trwałe w budowie wzrosły z 15 863,18 zł do 33 416,57 zł (o 17 553,39 zł). Największe zwiększenia dotyczyły przychodów z nakładów na budowę środków trwałych (2 738 336,86 zł), tj.: [1] budowy trzech mostów w Leśnictwie Orzeszków – 872 765,44 zł; [2] drogi przeciwpożarowej w Leśnictwie Garwół – 928 927,41 zł; [3] drogi leśnej Orzeszków-

⁷⁵ Mniej o 7,06 dni od całego PGL LP – 62,48 dni.

⁷⁶ Mniej o 9,76 dni od całego PGL LP – 66,40 dni.

⁷⁷ Mniej o 6,98 dni od całego PGL LP – 17,88 dni.

⁷⁸ Mniej o 3,47 dni od całego PGL LP – 16,88 dni.

Wrzosa – 920 874,76 zł. Największe zmniejszenia dotyczyły sprzedaży budynków i infrastruktury towarzyszącej (454 793,75 zł).

Nastąpił wzrost wartości bilansowej środków trwałych z 19 022 408,55 zł (w 2012 r.) do 19 670 769,15 zł (w 2013 r.), tj. o 648 360,60 zł. Pozostałe zmiany w rzeczowych aktywach trwałych dotyczyły: urządzeń technicznych i maszyn z 712 900,85 zł do 658 119,47 zł (spadek o 54 881,38 zł); środków transportu z 811 329,71 zł do 626 803,79 zł (spadek o 184 525,92 zł); innych środków trwałych z 17 065 11 zł do 51 490,97 (wzrost o 34 425,86 zł). Środki trwałe w budowie wzrosły z 33 416,57 zł do 571 041,62 zł (o 537 625,05 zł). Największe zwiększenia dotyczyły przychodów z nakładów na budowę środków trwałych (1 232 730,37 zł), tj. [1] modernizacji budynku biurowego Nadleśnictwa – 621 540,60 zł; [2] budowy osady leśnej w Orzeszkowie – 514 979,47 zł; [3] klimatyzacji budynku biurowego Nadleśnictwa – 96 398,93 zł. Największe zmniejszenia dotyczyły sprzedaży budynków i infrastruktury towarzyszącej oraz maszyn i samochodów (470 767,33 zł).

(dowód: akta kontroli str. 557-559, 1794-1822, 2145-2149)

W Nadleśnictwie nie występowały grunty ujęte w aktywach bilansu.

(dowód: akta kontroli str. 1949, 2149)

W badanym okresie w Nadleśnictwie występowały inwestycje długoterminowe w nieruchomości. W latach 2011, 2012 i 2013 wynosiły odpowiednio: 73 755,08 zł, 68 414,68 zł i 63 054,28 zł. Zmiany stanu w każdym roku (tj. zmniejszenia o 5 350,40 zł wynikały z amortyzacji). Inwestycje te dotyczyły wynajmowanych nieruchomości, a wycenione zostały w wartości nabycia. W badanych latach Nadleśnictwo wynajmowało: budynek garażowy ze stacją paliw w Wołowie (w 2011r.), składnicę drewna z wiatą w Małowicach (w latach 2011-2013), budynek portierni na bazie transportowej w Wołowie (w latach 2011-2013) oraz budynek gospodarczy w Dębnie (w latach 2011-2012). W odniesieniu do dwóch środków trwałych (budynek garażowy ze stacją paliw) w 2011r. uległa rozwiązaniu umowa najmu i środki te zostały przekwalifikowane do środków trwałych niezaliczanych do inwestycji. Z tytułu najmu w/w nieruchomości w latach 2011-2013 Nadleśnictwo osiągnęło zysk w wysokości odpowiednio: 19 050,19 zł, 8 159,67 zł i 13 528,96 zł (ogółem 40 738,82 zł).

(dowód: akta kontroli str. 1823-1834, 1949, 2150)

W Nadleśnictwie nie wystąpiły inwestycje długoterminowe w akcje i udziały oraz inne papiery wartościowe.

(dowód: akta kontroli str. 2145)

Kapitał (fundusz) własny wykazany w pasywach bilansu na koniec 2011 r. wynosił 31 174 908,77 zł i obejmował: kapitał podstawowy – 24 118 729,49 zł, kapitał z aktualizacji wyceny – 1 411 671,23 zł oraz wynik finansowy netto (zysk) – 5 644 508,05 zł. Z kolei kapitał własny na koniec 2012 r. wynosił 32 417 541,84 zł i obejmował: kapitał podstawowy – 29 217 017,04 zł, kapitał z aktualizacji wyceny – 1 318 470,03 zł oraz wynik finansowy netto (zysk) – 1 882 054,77 zł. Natomiast kapitał własny na koniec 2013 r. wynosił 31 618 175,45 zł i obejmował: kapitał podstawowy – 28 738 613,83 zł, kapitał z aktualizacji wyceny – 1 261 754,21 zł oraz wynik finansowy netto (zysk) – 1 617 807,41 zł. Pozycja kapitałów własnych stanowiła odpowiednio 85,9%, 84,65% i 85,96% sumy bilansowej.

(dowód: akta kontroli str. 1950)

W 2011 r. wynik na pozostałej działalności operacyjnej wynosił 4,2% zysku brutto, a na działalności finansowej 13,6%, w 2012 r. odpowiednio 8,8% i 43,3%, w 2013 r. natomiast: 20,8% i 27,6%, co wskazuje na wzrastających udział pozostałej działalności operacyjnej w wyniku finansowym oraz na spadający udział operacji finansowych (głównie przychodów z odsetek).

Działalność pozostała operacyjna obejmuje głównie przychody z najmu i dzierżawy oraz dotacji (w tym równowartość odpisów amortyzacyjnych środków trwałych zakupionych z dotacji). Działalność finansowa obejmuje przychody z odsetek (bankowych oraz od kontrahentów).

Na przychody i koszty działalności Nadleśnictwa w badanych latach istotny wpływ miały wspomniane wyżej zdarzenia losowe związane z występowaniem zjawisk pogodowych i usuwaniem ich skutków.

Przychody z działalności ubocznej za lata 2011-2013 nie były niższe, niż koszty poniesione na jej prowadzenie, o czym mowa w § 4 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie zasad gospodarki finansowej*. Na przychodach z działalności dodatkowej za lata 2011-2013 Nadleśnictwo osiągnęło stratę. Jednakże do działalności dodatkowej - łączowej Nadleśnictwo za badane lata otrzymywało dopłaty bezpośrednie do gruntów (odpowiednio: 63 548,01 zł, 64 350,54 zł 60 170,95 zł), wykazane w pozostałych przychodach operacyjnych, z których została sfinansowana część zadań.

(dowód: akta kontroli str. 1895-1948, 1951)

4.3.3. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo nie osiągnęło dochodów ze sprzedaży lasów i gruntów, o których mowa w § 11 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie zasad gospodarki finansowej*.

(dowód: akta kontroli str. 2152)

4.3.5. Nadleśnictwo ponosiło następujące obciążenia podatkowe:

- z tytułu podatku od towarów i usług (VAT): w 2011 r. suma wpłat podatku do urzędu skarbowego wyniosła 1 614 135,00 zł, w 2012 r. – 1 527 806,00 zł, a w 2013 r. – 1 360 580,00 zł;
- z tytułu podatku dochodowym od osób prawnych (CIT)⁷⁹: w 2011 r. suma wpłat podatku do RDLP wyniosła 155 668,50 zł, w 2012 r. – 254 729,20 zł, a w 2013 r. – 182 125,60 zł;
- z tytułu podatku leśnego: w 2011 r. suma wpłat podatku do gmin wyniosła 382 651,00 zł, w 2012 r. – 462 847,00 zł, a w 2013 r. – 451 083,00 zł;
- z tytułu podatku rolnego: w 2011 r. suma wpłat podatku do gmin wyniosła 3 132,00 zł, w 2012 r. – 8 546,00 zł, a w 2013 r. – 9 018,00 zł;
- z tytułu podatku od nieruchomości: w 2011 r. suma wpłat podatku do gmin wyniosła 51 853,00 zł, w 2012 r. – 124 339,00 zł, a w 2013 r. – 49 811,00 zł.

(dowód: akta kontroli str. 1450-1454)

4.3.6. Przeciętne zatrudnienie w Nadleśnictwie za 2011 r. wynosiło 78 osób, w tym pracownicy Służby Leśnej⁸⁰ – 39 osób, administracja poza Służbą Leśną – 14 osób, robotnicy stali – 25 osób. W 2012 r. przeciętne zatrudnienie wynosiło 77 osób, w tym pracownicy Służby Leśnej⁸¹ – 39 osób, administracja – 15 osób, robotnicy stali – 23 osoby. Natomiast w 2013 r. przeciętne zatrudnienie wynosiło 76 osób, w tym: pracownicy Służby Leśnej – 38 osób, administracja – 15 osób, robotnicy stali – 23 osoby. Dane dotyczące wysokości wynagrodzeń przedstawiono w pkt 2.5. niniejszego Wystąpienia Pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 1455-1456)

Nadleśnictwo oprócz wynagrodzeń przekazywało na rzecz pracowników inne świadczenia materialne i niematerialne. Ich wartość, która została zaliczona w koszty działalności wyniosła w 2011 r. – 168 592,52 zł, w 2012 r. – 170 760,10 zł, a w 2013 r. – 168 979,20 zł i dotyczyła kosztów utrzymania mieszkań służbowych, czynszu, telefonów komórkowych, kształcenia na koszt firmy, ekwiwalentów pozapłacowych, posiłków profilaktycznych, napojów, środków higieny osobistej,

⁷⁹ Nadleśnictwo nie jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, podatek jest rozliczany centralnie przez DGLP.

⁸⁰ W tym leśniczowie – 14, straż leśna – 2.

⁸¹ W tym leśniczowie – 14, straż leśna – 2.

obuwia, odzieży ochronnej, medycyny pracy i innych (torba leśna w 2013 r.). Wartość pozapłacowych świadczeń zaliczonych w ciężar ZFŚS w 2011 r. wyniosła 82 403,41 zł, w 2012 r. – 77 362,73 zł, a w 2013 r. – 79 403,74 zł i dotyczyła bonów towarowych, dofinansowania wypoczynku rodzinnego i wyjazdów kolonijnych, dofinansowania drużyn sportowych, imprez integracyjnych i festynów dla pracowników i ich rodzin, opłacania uczestnictwa w imprezach kulturalnych (w 2012 r. i 2013 r.). Natomiast wartość tych świadczeń zaliczona w ciężar rozrachunków w 2011 r. wyniosła 64 984,98 zł, w 2012 r. – 88 063,19 zł, a w 2013 r. – 64 449,67 zł i dotyczyła mieszkań służbowych oraz pożyczek na remont lub budowę domu.

(dowód: akta kontroli str. 1458)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności Nadleśnictwa w zakresie sytuacji finansowo-majątkowej nie stwierdzono nieprawidłowości.

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

1. Ewidencja ilościowa i wartościowa lasów i gruntów prowadzona była pozabilansowo w systemie LAS. Według danych zawartych w SILP (ogólny wydruk wyceny za poszczególne lata) Nadleśnictwo było w posiadaniu gruntów o powierzchni:

- w 2011 r., ogółem 20 004,90 ha, w tym lasy – 19 361,41 ha;
- w 2012 r., ogółem 20 004,47 ha, w tym lasy – 19 361,91 ha;
- w 2013 r., ogółem 20 003,80 ha, w tym lasy – 19 365,05 ha.

W sprawozdaniach finansowych (bilansach), Nadleśnictwo nie wykazywało ww. księgach rachunkowych i bilansie za lata 2011-2013. Według danych zawartych w SILP (ewidencja pozabilansowa) wartość szacunkowa powierzonego w zarząd mienia Skarbu Państwa wynosiła: w 2011 r. – 719 574 548,79 zł, w tym lasy – 717 669 072,68 zł; w 2012 r. – 729 606 374,04 zł, w tym lasy – 727 661 960,94 zł; w 2013 r. – 674 962 537,86 zł, w tym lasy – 673 111 328,34 zł. Jak wyjaśnili Nadleśniczy oraz Główna Księgowa Nadleśnictwo nie uwzględniało wartości gruntów Skarbu Państwa w księgach rachunkowych oraz sprawozdaniach finansowych (bilansach) sporządzonych na dzień 31 grudnia lat 2011-2013, ponieważ zgodnie z Zarządzeniem nr 26 z dnia 20 maja 2010 r. DGLP w sprawie ustalania lasów i gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa pozostających w zarządzie PGL LP⁸² oraz wytycznych zawartych w instrukcjach SILP w sprawie ustalania wartości lasów i gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa pozostających w zarządzie PGL LP (tj. Zadanie modyfikacji nr OP-2710-2/U/10/M01 Etap 1 wersja 1.1 Listopad 2010 oraz Zadanie modyfikacji nr OP-2710-2/U/10/M01 Etap 2 wersja 1.0 styczeń 2011) prowadziło ewidencję pozabilansową w podsystemie LAS w systemie informatycznym SILP według powierzchni w hektarach i wartości w złotych. Ponadto Nadleśnictwo na podstawie Zarządzeń DGLP: w 2011 r. – Zarządzenie nr 74 DGLP z dnia 29 grudnia 2011 r. w sprawie „Zasady prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL Lasy Państwowe za 2011 rok”, w 2012 r. – Zarządzenie nr 96 DGLP z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie „Zasady prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL Lasy Państwowe za 2013 rok”, w 2013 r. – Zarządzenie nr 80 DGLP z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie „Zasady prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL Lasy Państwowe za 2013 rok”

⁸² Zgodnie z ww. zarządzeniem Nr 26 DGLP z dnia 20 maja 2010 r., przy określaniu wartości nieruchomości przeznaczonych na cele rolne lub leśne, w przypadku braku transakcji rynkowych stosuje się metodę wskaźników szacunkowych gruntów. Przy stosowaniu tej metody wartość gruntu określa się jako iloczyn wskaźnika szacunkowego 1 ha gruntu i ceny 1 decytones ziarna żyta albo ceny 1 m3 drewna. Zgodnie z § 2 i 3 ww. zarządzenia, ustalenie wartości lasów i gruntów odbywa się wg powyższej metody, poprzez wyliczenie wartości każdego wydzielenia w nadleśnictwie w SILP. Odbywa się ono wg stanu na dzień 31 grudnia każdego roku po aktualizacji SILP o zdarzenia gospodarcze, na podstawie odrębnych raportów, poczynając od 31 grudnia 2010 r. Wartość lasów i gruntów ewidencjonowana jest w księgach rachunkowych pozabilansowo.

prezentowało dane w sprawozdaniach finansowych Nadleśnictwa. Zgodnie z zapisami ww. zarządzeń w bilansie PGL LP w aktywach trwałych, w pozycji grunty wykazuje się: - nabyte grunty własne (na podstawie aktu notarialnego) stanowiące własność lub współwłasność, które nie są przeznaczone do sprzedaży; - grunty otrzymane na podstawie decyzji uprawnionych organów administracji publicznej lub umów; - prawo wieczystego użytkowania gruntu nabyte lub przyznane jednostce na podstawie decyzji administracyjnych. Nadleśnictwo nie posiadało gruntów, które wg ww. Zarządzeń i wytycznych do nich powinno wykazać w sprawozdaniu finansowym. Ponadto zgodnie z Zarządzeniem nr 80 DGLP z 6 grudnia 2013 r. Nadleśnictwo w sprawozdaniu finansowym w tabeli UZ-9 „dane o nieruchomościach PGL LP ujętych w ewidencji pozabilansowej – podsystemie LAS za 2013 rok” wykazało dane na koniec lat 2012 i 2013. Wyjaśniający zadeklarowali, iż Nadleśnictwo niezwłocznie zaewidencjonuje w księgach rachunkowych i wykaże w sprawozdaniu finansowym wartość gruntów po otrzymaniu wytycznych w tej sprawie od DGLP lub Dyrektora RDLP we Wrocławiu.

(dowód: akta kontroli str. 1426-1436, 2145)

2. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo nieprawidłowo ewidencjonowało rozrachunki z tytułu amortyzacji scentralizowanej na koncie 2458 „Pozostałe rozrachunki wewnątrzbranżowe”, zamiast na koncie 2652 „Rozliczenie amortyzacji scentralizowanej”. Zgodnie bowiem z komentarzem do Planu Kont, konto 2652 służy do ewidencji naliczanej amortyzacji, a konto 2458 do rozrachunków wewnątrzbranżowych z tytułu pożyczek i z tytułu ZFŚS. Główna Księgowa, zapewniająca prowadzenie rachunkowości Nadleśnictwa zgodnie z zasadami *ustawy o rachunkowości*, polityki rachunkowości i planu kont, wyjaśniła, że z uwagi na mylną interpretację księgową rozliczenie amortyzacji na koncie rozrachunków wewnątrzbranżowych, gdyż uznała, że konto 2652 jest ewidencjonowane w RDLP. Główna Księgowa nadmieniła także, że ewidencjonowanie amortyzacji scentralizowanej na koncie 245 nie miało wpływu na niepoprawną prezentację danych w bilansie za każdy z badanych lat, ponieważ zgodnie z wytycznymi DGLP w sprawie prezentacji sprawozdań finansowych dane z kont 245 i 265 znajdują się pod jedną pozycją w bilansie, tj. aktywa - poz. 46 i pasywa - poz. 104. Ponadto Główna Księgowa poinformowała, że w trakcie kontroli NIK naliczanie i zapłata amortyzacji scentralizowanej za 2014 r. zostały przeksięgowane z konta 2458 na konto 2652.

(dowód: akta kontroli str. 1094-1114, 1115, 1116-1122, 2130-2131)

3. Nadleśnictwo sprzedało środek trwały, tj. lokal mieszkalny w Dębnie (53-160 Wołów) wraz z budynkiem gospodarczo-garażowym, niezgodnie z art. 40a *ustawy o lasach*. Sprzedaży lokalu dokonano na rzecz K.G. będącej wdową po zmarłym pracowniku Nadleśnictwa, który był zatrudniony w jednostce kontrolowanej tylko przez 1 rok, natomiast wynajem lokalu miał miejsce przez 24 lata. W związku z powyższym Nadleśnictwo obliczyło preferencyjne warunki zakupu lokalu poprzez obniżenie jego wartości o 78%. Jak wynika ze świadectwa pracy (z dnia 1 sierpnia 1990 r.) R.G. będącego zmarłym małżonkiem K.G. stosunek pracy rozwiązany został na podstawie art. 52 § 1 *kodeksu pracy*, tj. (wg stanu na dzień 1 sierpnia 1990 r.) zakład pracy rozwiązał umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. W związku z powyższym na podstawie zapisów art. 40a ust. 3, 4 i 5 ww. *ustawy* naliczenie preferencyjnych warunków nie mogło dotyczyć osób, z którymi stosunek pracy rozwiązany został bez wypowiedzenia z winy pracownika i ponadto mogło dotyczyć jedynie tych, którzy mieli co najmniej trzyletni okres zatrudnienia w Lasach Państwowych, K.G. nie była uprawniona do skorzystania z obliczonego obniżenia wartości lokalu. Jak

wynika z ust. 7 ww. art. ustawy o lasach najemcy nieposiadający uprawnień, o których mowa w ust. 4, 5 i 6, mogą nabywać przeznaczone do sprzedaży lokale, które zajmują co najmniej od trzech lat, na podstawie umowy najmu, zawartej na czas nieoznaczony, za cenę obniżoną za każdy rok najmu o 3%, nie więcej jednak niż o 45%. Nadleśnictwo sprzedało ww. nieruchomości stosując upust w wysokości 78% w odniesieniu do ustalonej na podstawie wyceny ceny nieruchomości (tj. 66 600 zł) ustalając cenę do zapłaty w wysokości 14 652 zł. Zgodnie jednak z ww. ust. 7 uprawnione było do zastosowania maksymalnego upustu w wysokości 45% i ustalenia ceny w wysokości 36 630 zł. W związku powyższym Nadleśnictwo zaniżyło cenę sprzedaży przedmiotowej nieruchomości o 21 976 zł. Nadleśniczy wyjaśnił, że obniżenie ceny na wskazanym poziomie jest wynikiem błędnej interpretacji art. 40a ustawy o lasach przez pracownika Nadleśnictwa Wołów, który błędnie uznał, że cena może zostać obniżona na podstawie art. 40a ust. 4, zamiast na podstawie art. 40a ust. 7 ustawy o lasach. Po dostrzeżeniu, że zawarta umowa sprzedaży z dnia 8 października 2013 r. jest niezgodna z bezwzględnie obowiązującą normą prawną, podjęto natychmiastowe działania w celu przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Jediną możliwością konwalidacji czynności sprzedaży lokalu było dokonanie dopłaty brakującej kwoty ceny przez Panią K.G. W tym celu w dniu 19 lutego 2014 r. Pani K.G. została zawezwana przez Nadleśnictwo do zawarcia ugody przed Sądem Rejonowym w Środzie Śląskiej mającej polegać na zobowiązaniu się do zapłaty brakującej ceny sprzedaży, tj. kwoty 21 976 zł. Na posiedzeniu Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej w dniu 12 czerwca 2014 r. w sprawie o sygn. akt VI Co 85/14 Pani K.G. odmówiła zawarcia ugody. W związku z brakiem możliwości ugodowego załatwienia sprawy w dniu 30 lipca 2014 r. wytoczono przed Sądem Rejonowym w Środzie Śląskiej powództwo o stwierdzenie nieważności umowy. Sprawa została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym w Środzie Śląskiej pod sygn. akt VI C 397/14.

(dowód: akta kontroli str. 1326-1393, 2133-2136)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie sytuację majątkowo-finansową Nadleśnictwa.

5. Realizacja wniosków pokontrolnych z wcześniejszych kontroli NIK

Opis stanu faktycznego

Najwyższa Izba Kontroli nie przeprowadzała dotychczas kontroli w Nadleśnictwie.

(dowód: akta kontroli str. 41)

Ocena częściowa

W uwagi na nie przeprowadzenie kontroli NIK w Nadleśnictwie w okresie poprzedzającym niniejszą kontrolę, odstąpiono od formułowania oceny częściowej w tym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, wobec braku stwierdzonych w toku kontroli nieprawidłowości nie sformułowała wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 18 grudnia 2014 r.

Kontroler:
Grzegorz Fikus
Młodszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor
z up. Ziemowit Florkowski
Wicedyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis